

URZĄD STATYSTYCZNY WE WROCŁAWIU

INFORMACJE I OPRACOWANIA STATYSTYCZNE

RYNEK PRACY

W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W 2014 R.

ISBN 978-83-89593-60-3

WROCŁAW 2015

**ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO WE WROCŁAWIU**

PRZEWODNICZĄCY

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO

Halina Woźniak

REDAKTOR GŁÓWNY

Stanisław Kamiński

CZŁONKOWIE

Beata Bal-Domańska, Sławomir Banaszak, Agata Girul, Agnieszka Ilczuk,
Danuta Komarowska, Wacław Mazur, Gabriela Okoń, Anna Staniów,
Elżbieta Stańczyk, Małgorzata Wysoczańska

SEKRETARZ

Marta Woźniakiewicz

AUTOR: Aneta Madajczak przy współpracy z Joanną Zielińską

SKŁAD KOMPUTEROWY, OPRACOWANIE GRAFICZNE: Anna Litewka

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych US.

PRZEDMOWA

Przekazujemy Państwu kolejną edycję publikacji charakteryzującej sytuację na rynku pracy w województwie dolnośląskim.

Celem opracowania jest zaprezentowanie szczegółowych informacji o pracujących, bezrobotnych, wynagrodzeniach, a także warunkach pracy i wypadkach przy pracy w 2014 r.

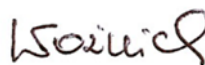
Publikacja składa się z uwag metodycznych, części opisowej i tabelarycznej. W uwagach metodycznych przedstawiono źródła i zakres danych, stosowane klasyfikacje oraz definicje podstawowych pojęć zawartych w opracowaniu. Zasadniczą część publikacji stanowią tablice statystyczne. Ocenę zmian zachodzących na rynku pracy ułatwi tablica przeglądowa obejmująca lata 2000, 2005 i 2010-2014.

Dla pełniejszego przedstawienia sytuacji na lokalnym rynku pracy podstawowe dane statystyczne przedstawiono w podziale na podregiony, powiaty i gminy, a wybrane zobrazowano na kartogramach. Opracowanie zawiera również informacje w układzie wojewódzkim, które umożliwiają porównanie podstawowych danych w odniesieniu do innych województw oraz Polski.

Tablice przygotowano w formacie Excel, co ułatwi korzystanie z danych statystycznych przy prowadzeniu analiz.

Mam nadzieję, że publikacja zainteresuje szerokie grono odbiorców oraz okaże się przydatna dla osób i instytucji zajmujących się analizą i obserwacją zmian zachodzących na rynku pracy.

p.o. Dyrektora Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

Halina Woźniak

Wrocław, listopad 2015 r.

PREFACE

We are pleased to present the next edition of a publication characterizing the situation in the labour market in Dolnośląskie voivodship.

The purpose of the study is to present detailed information on employed and unemployed persons, wages and salaries as well as on work conditions and accidents at work in 2014.

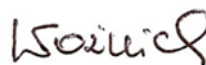
The publication consists of methodological notes, a descriptive and a tabular part. The methodological part provides the source and the scope of statistical data, classification and definitions of basic terms used in the publication. The main part of the publication are statistical tables. The review table, including years 2000, 2005 and 2010-2014, will help estimate the changes which occurred in the labour market in the analyzed period.

To better illustrate the situation in the local labour market the main data are presented by subregions, powiats and gminas and some are illustrated in cartograms. The report also contains information on voivodships, which allows to compare basic data for other voivodships and Poland.

Tables are prepared in the Excel format, which will facilitate using the statistical material when conducting analyses.

We hope that the publication will raise the readers' interest and will become useful for individuals and institutions involved in analyzing and observing changes in the labour market.

*Acting Director
of the Statistical Office in Wrocław*

Halina Woźniak

Wrocław, November 2015

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	
UWAGI METODYCZNE	
OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH	
WAŻNIEJSZE SKRÓTY	
UWAGI ANALITYCZNE	
Pracujący. Zatrudnieni	
Bezrobocie rejestrowane	
Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	
Warunki pracy	

Tablice w formacie .xls

TABLICE PRZEGLĄDOWE

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM (2000, 2005, 2010-2014)	
WYBRANE DANE O PODREGIONACH I POWIATACH W 2014 R.	
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE NA TLE KRAJU I WOJEWÓDZTW W 2014 R.	

DZIAŁY

I. PRACUJĄCY. ZATRUDNIENI

Pracujący w gospodarce narodowej według płci i sekcji	
Pracujący według statusu zatrudnienia i sekcji	
Pracujący według statusu zatrudnienia oraz form organizacyjno-prawnych	
Pracujący i zatrudnieni według wielkości przedsiębiorstw oraz sekcji w 2014 r.	
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni według sekcji	
Pracujący w porze nocnej, emeryci i renciści, niepełnosprawni oraz cudzoziemcy według sekcji	
Przyjęcia do pracy pracowników pełnozatrud- nionych według źródeł rekrutacji oraz sekcji	
Przyjęcia do pracy pracowników pełnozatrudnionych w przedsiębiorstwach według liczby pracujących oraz sekcji	
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy według płci, rodzaju szkoły oraz sekcji	
Zwolnienia z pracy pracowników pełnozatrudnionych według przyczyn i sekcji	
Zwolnienia z pracy pracowników pełnozatrudnionych w przedsiębiorstwach według liczby pracujących oraz sekcji	
Ruch zatrudnionych według sekcji	
Pracujący według płci i sekcji	
Pracujący według rodzajów działalności oraz podregionów, powiatów i gmin w 2014 r.	
Zatrudnieni w gospodarce narodowej w głównym miejscu pracy według sekcji	
Przeciętne zatrudnienie według sekcji	
Przeciętne zatrudnienie według rodzajów działalności oraz podregionów i powiatów	
Miejsca pracy wolne i nowo utworzone według sekcji	
Wolne miejsca pracy według grup zawodów w 2014 r.	

CONTENTS

	Strona Page
PREFACE	3
METHODOLOGICAL NOTES	10
SYMBOLS	22
MAJOR ABBREVIATIONS	22
ANALYTICAL NOTES	23
Employed persons. Paid employees	23
Registered unemployment	25
Wages and salaries. Social security benefits	28
Work conditions	29

Tables in .xls format

REVIEW TABLES

SELECTED DATA ON DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP (2000, 2005, 2010-2014)	I
SELECTED DATA ON SUBREGIONS AND POWIATS IN 2014	II
DOLNOŚLĄSKIE VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY AND VOIVODSHIPS IN 2014	III

CHAPTERS

I. EMPLOYED PERSONS. PAID EMPLOYEES

Employed persons in national economy by sex and sections	1
Employed persons by employment status and sections	2
Employed persons by employment status and organizational and legal forms	3
Employed persons and paid employees by the size of entities and sections in 2014	4
Full- and part-time paid employment by sections	5
Persons working shift hours, retirees and pensioners, disabled persons and foreigners by sections	6
Hires of full-time paid employees by sources of inflow and sections	7
Hires of full-time paid employees in the entities by number of persons employed and sections	8
The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time by sex, type of school and sections	9
Terminations of full-time paid employees by reasons and sections	10
Terminations of full-time paid employees in the entities by number of persons employed and sections	11
Labour turnover by sections	12
Employed persons by sex and sections	13
Employed persons by kind of activity and by subregions, powiats and gminas in 2014	14
Paid employees in national economy in main workplace by sections	15
Average paid employment by sections	16
Average paid employment by kind of activity and by subregions and powiats	17
Job vacancies and newly created jobs by sections	18
Job vacancies by groups of occupations in 2014	19

Tablica
Table

SPIS TREŚCI (cd.)**CONTENTS (cont.)****Tablica
Table****II. BEZROBOCIE REJESTROWANE**

Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy według miesięcy.....	Podstawowe dane o bezrobotnych zarejestrowanych według podregionów i powiatów	Wybrane kategorie bezrobotnych według podregionów, powiatów i gmin.....	Napływ i odpływ bezrobotnych według miesięcy.....	Bezrobotni nowo zarejestrowani według miesięcy.....	Bezrobotni nowo zarejestrowani w urzędach pracy według miesięcy oraz podregionów i powiatów w 2014 r.	Bezrobotni wyrejestrowani z ewidencji urzędów pracy według przyczyn i miesięcy.....	Bezrobotni wyrejestrowani z ewidencji urzędów pracy, którzy podjęli pracę według miesięcy.....	Bezrobotni wyrejestrowani z ewidencji urzędów pracy według miesięcy oraz podregionów i powiatów w 2014 r.	Wybrane kategorie bezrobotnych bez prawa do zasiłku według miesięcy.....	Bezrobotni zarejestrowani według wieku i poziomu wykształcenia	Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy	Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy	Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w urzędach pracy według miesięcy	Bezrobotni zarejestrowani będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy według miesięcy.....	Bezrobotni zarejestrowani poprzednio pracujący według sektorów, czasu pozostawania bez pracy oraz rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy	Bezrobotni zarejestrowani poprzednio pracujący według grup zawodów oraz oferty pracy	Oferty pracy zgłoszone do urzędów pracy	Oferty pracy zgłoszone do urzędów pracy według miesięcy oraz podregionów i powiatów w 2014 r.	Bezrobotni oraz oferty pracy według wybranych zawodów i specjalności w 2014 r.	Wydatki Funduszu Pracy	Uczestnictwo w wybranych aktywnych programach rynku pracy z uwzględnieniem grup osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy
---	---	---	---	---	--	---	--	--	--	--	---	--	--	---	---	--	---	--	---	------------------------------	--

II. REGISTERED UNEMPLOYMENT

<i>Unemployed persons registered in labour offices by months.....</i>	<i>Basic data on registered unemployed persons by subregions and powiats.....</i>	<i>Selected categories of unemployed persons by subregions, powiats and gminas</i>	<i>Inflow to and outflow from unemployment by months.....</i>	<i>Newly registered unemployed persons by months.....</i>	<i>Unemployed persons newly registered in labour offices by months and by subregions and powiats in 2014</i>	<i>Unemployed persons removed from unemployment rolls by reasons and months.....</i>	<i>Unemployed persons removed from unemployment rolls who received jobs by months.....</i>	<i>Unemployed persons removed from unemployment rolls of labour offices by months and by subregions and powiats in 2014</i>	<i>Selected categories of the unemployed persons not possessing benefit rights.....</i>	<i>Registered unemployed persons by age and educational level.....</i>	<i>Registered unemployed persons by duration of unemployment.....</i>	<i>Registered unemployed persons by total work seniority.....</i>	<i>Disabled unemployed persons registered in labour offices by months.....</i>	<i>Registered unemployed persons with a specific situation on the labour market by months.....</i>	<i>Registered unemployed persons previously employed by sectors, duration of unemployment and a kind of activity of their last job</i>	<i>Registered unemployed persons previously in employment by occupational groups and job offers.....</i>	<i>Job offers submitted in labour offices</i>	<i>Job offers notify in labour offices by months and subregions and powiats in 2014.....</i>	<i>Registered unemployed persons and job offers by selected occupations and specialities in 2014.</i>	<i>Expenditures of Labour Fund</i>	<i>Participation in selected active labour market programs including regard groups of unemployed with a specific situation on the labour market.....</i>
1/20	2/21	3/22	4/23	5/24	6/25	7/26	8/27	9/28	10/29	11/30	12/31	13/32	14/33	15/34	16/35	17/36	18/37	19/38	20/39	21/40	22/41

III. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Wynagrodzenia brutto oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej według sekcji.....	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej według sekcji	
Wynagrodzenia brutto według form własności.....	
Wynagrodzenia brutto według sekcji	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto oraz pracownicy otrzymujący w grudniu 2014 r. wynagrodzenia nieprzekraczające minimalnego według form własności i sekcji	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według rodzajów działalności oraz podregionów i powiatów	
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto	

IV. WARUNKI PRACY

Zbiorowość objęta badaniem oraz zatrudnieni w warunkach zagrożenia według sekcji	
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup i nasilenia zagrożeń w zakładach objętych badaniem w danej zbiorowości oraz według sekcji.....	
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup i nasilenia zagrożeń na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem w danej zbiorowości oraz według sekcji	
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup i nasilenia zagrożeń oraz podregionów i powiatów	
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia według podregionów i powiatów	
Stanowiska pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego oraz zatrudnieni na tych stanowiskach w 2014 r.	
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według podregionów i powiatów	
Wypadki przy pracy oraz poszkodowani w tych wypadkach według typu, płci oraz sekcji	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy oraz liczba dni niezdolności do pracy według skutków wypadków i sekcji	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według płci i skutków wypadków oraz liczba dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami według podregionów i powiatów	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według liczby dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami oraz sekcji.....	

III. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

Gross wages and salaries and average monthly gross wages and salaries in national economy by sections	1/42
Average monthly gross wages and salaries in national economy by sections	2/43
Gross wages and salaries by forms of ownership	3/44
Gross wages and salaries by sections	4/45
Average monthly gross wages and salaries and employees receiving in December 2014 less than minimum wages and salaries by forms of ownership and sections	5/46
Average monthly gross wages and salaries by kind of activity and by subregions and powiats	6/47
Gross retirement pay and pension benefits.....	7/48

IV. WORK CONDITIONS

The population covered by the survey and persons working in hazardous condition by sections	1/49
Persons working in hazardous condition by groups of agents and intensity of dangers in establishments covered by the survey in the given population and by sections	2/50
Persons working in hazardous condition by groups of agents and intensity of dangers per 1000 paid employees in establishments covered by the survey in the given population and by sections	3/51
Persons working in hazardous condition by groups of agents and intensity of dangers and by subregions and powiats	4/52
Persons working in hazardous conditions to agents harmful and hazardous to health and by subregions and powiats	5/53
Workstations for which an occupational risk assessment was done and workers employed on them in 2014	6/54
Paid employees on position for which evaluation of occupational risk was done by subregions and powiats	7/55
Accidents at work and persons injured in the accidents at work by types, sex and sections	8/56
Persons injured in accidents at work and the number of days inability to work by consequences of the accidents and by sections	9/57
Persons injured in accidents at work by sex and consequences of the accidents and the number of days incapacity to work caused by accidents and by subregions and powiats.....	10/58
Persons injured in accidents at work by the number of days inability to work caused by accidents and by sections.....	11/59

SPIS TREŚCI (dok.)**CONTENTS (cont.)****Tablica
Table****IV. WARUNKI PRACY (dok.)****IV. WORK CONDITIONS (cont.)**

Poszkodowani w wypadkach przy pracy według miesiąca, w którym zdarzył się wypadek oraz sekcji w 2014 r.	<i>Persons injured in accidents at work by month of the accidents and sections in 2014.</i>	12/60
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według statusu zatrudnienia oraz sekcji.....	<i>Persons injured in accidents at work by employment status and sections</i>	13/61
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wybranych grup wykonywanych zawodów oraz sekcji	<i>Injured in occupational accidents by selected groups of occupations and sections</i>	14/62
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wydarzeń powodujących uraz oraz sekcji.....	<i>Persons injured in accidents at work by contact-mode of injury and sections</i>	15/63
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według grup umiejscowienia urazu oraz sekcji.....	<i>Persons injured in accidents at work by part of body injured and sections.....</i>	16/64
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzaju urazu oraz sekcji	<i>Persons injured in accidents at work by type of injury and sections</i>	17/65
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według czynności wykonywanych przez poszkodowanego w chwili wypadku oraz sekcji.....	<i>Persons injured in accidents at work by specific physical activity performed by the victim at the moment of accident and sections</i>	18/66
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wieku oraz sekcji	<i>Persons injured in accidents at work by age and sections.....</i>	19/67
Poszkodowani w wypadkach przy pracy według grup zawodów, płci i wieku	<i>Persons injured in accidents at work by groups of occupations, sex and age</i>	20/68
Przyczyny wypadków przy pracy	<i>Causes of accidents at work.....</i>	21/69
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według wydarzeń powodujących urazy.....	<i>Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture by events causing injury.....</i>	22/70
Stwierdzone choroby zawodowe	<i>Occupational diseases</i>	23/71
Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych według sekcji.....	<i>Benefits for work in harmful and strenuous conditions by sections</i>	24/72
Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych według sekcji.....	<i>Accidents at work and occupational diseases compensation by sections</i>	25/73
Osoby pobierające renty wypadkowe z tytułu niezdolności do pracy oraz koszt tych rent	<i>Persons receiving occupational injury benefits due to inability to work and costs of these benefits</i>	26/74
Liczba jednorazowych odszkodowań wypadkowych oraz koszt tych odszkodowań	<i>The number of one-off injury compensations and cost of these compensations</i>	27/75
Zasiłki chorobowe i świadczenia rehabilitacyjne wypadkowe	<i>Sick benefits and injury rehabilitation benefits</i>	28/76

SPIS WYKRESÓW

Pracujący w gospodarce narodowej na 1000 ludności w 2014 r.
 Udział zarejestrowanych bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2014 r.
 Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według poziomu wykształcenia w 2014 r.
 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2014 r.
 Poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących w 2014 r.
 Koszty jednorazowych odszkodowań wypadkowych w 2014 r.
 Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2014 r.

Pracujący na 1000 ludności
 Struktura pracujących w gospodarce narodowej według wybranych sekcji w 2014 r.
 Zarejestrowani bezrobotni
 Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani w 2014 r.
 Dynamika liczby bezrobotnych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w 2014 r.
 Struktura bezrobotnych według stażu pracy i płci w 2014 r.
 Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 r.
 Udział bezrobotnych w wieku 55-64 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 r.
 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej według sekcji w 2014 r.
 Przeciętne miesięczne emerytury i renty brutto w 2014 r.
 Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto
 Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup zagrożeń w 2014 r.

LIST OF CHARTS

Employed persons in national economy per 1000 population in 2014
The share of registered unemployed persons out of job for longer than 1 year in the total number of unemployed persons in 2014
Structure of registered unemployed persons by educational level in 2014
Average monthly gross wages and salaries in 2014
Persons injured in accidents at work per 1000 employed persons in 2014

Cost of one-off injury compensation in 2014
Benefits for occupational accidents and occupational diseases in 2014

Employed persons per 1000 population
Structure of the employed persons in national economy by selected sections in 2014
Registered unemployed persons
Unemployed persons newly registered and removed from unemployment rolls in 2014
Dynamics of unemployed persons newly registered and removed from unemployment rolls in 2014
Structure of unemployed persons by work seniority and sex in 2014

The share of unemployed persons aged 18-24 years out of job for longer than 6 months in the total number of registered unemployed persons in 2014

The share of unemployed persons aged 55-64 years out of job for longer than 1 year in the total number of registered unemployed persons in 2014

Average monthly gross wages and salaries in national economy by sections in 2014

Average monthly gross retirement and other pensions in 2014

Average monthly gross retirement and other pension
Persons working in hazardous conditions by groups of dangers in 2014

UWAGI METODYCZNE

ŹRÓDŁA I ZAKRES DANYCH

1. Prezentowane w niniejszej publikacji dane dotyczą, jeśli nie zaznaczono inaczej, gospodarki narodowej i są prezentowane:

- w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007; wprowadzona z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 z późniejszymi zmianami) zastąpiła Polską Klasyfikację Działalności – PKD 2004. PKD 2007, w stosunku do dotychczas stosowanej klasyfikacji PKD 2004, wprowadza zmiany zakresowe polegające na uwzględnieniu nowych grupowań rodzajów działalności (ujęcie nowych, podział lub agregacja dotychczasowych), a także na przesunięciu rodzajów działalności pomiędzy poszczególnymi poziomami klasyfikacyjnymi. W efekcie w PKD 2007 wyróżnia się m.in. 21 sekcji i 88 działów, wobec 17 sekcji i 62 działów w PKD 2004. Zmiany te powodują również w niektórych przypadkach brak porównywalności danych przy niezmiennych nazwach poziomów klasyfikacyjnych.

- w układzie **Klasyfikacji Zawodów i Specjalności** wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 IV 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (tekst jednolity Dz. U. 2014, poz. 760 z późniejszymi zmianami). Klasyfikacja oparta jest na Klasyfikacji Zawodów ISCO-08, zalecanej do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy. Klasyfikacja Zawodów i Specjalności jest pięciopoziomowym, hierarchicznie usystematyzowanym zbiorem zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Grupuje poszczególne zawody (specjalności) w coraz bardziej zagregowane grupy oraz ustala ich symbole i nazwy (w ramach wielkich grup zawodów wyodrębnia się grupy duże, w ramach dużych – średnie, w ramach średnich – elementarne, a w ramach elementarnych – poszczególne specjalności).

- według **wielkości jednostek**:

- a) małe - do 9 osób,
- b) średnie - od 10 do 49 osób,
- c) duże - powyżej 49 osób.

- według **rodzajów działalności**:

- a) „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”;
- b) „Przemysł i Budownictwo”;
- c) „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, „Informacja i komunikacja”;
- d) „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”;
- e) Pozostałe usługi obejmują: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa”, „Organizacje i zespoły eksterytorialne”.

Pod pojęciem **„Przemysł”** należy rozumieć sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

2. Dane prezentowane są w układzie **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**, która została opracowana na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r., z późniejszymi zmianami). NTS obowiązująca od 1 I 2008 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 XI 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2007 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 VII 2000 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 685), z późniejszymi zmianami. Klasyfikacja ta ma na celu zapewnienie zbierania, opracowywania i udostępniania na obszarze UE

porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych państw członkowskich. Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) opracowana została w oparciu o istniejący zasadniczy trójstopniowy podział kraju na województwa, powiaty i gminy, przy pomocy którego wyodrębnione zostały także dwa dodatkowe nieadministracyjne poziomy, tj. regiony i podregiony. NTS dzieli Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na 5 poziomach, z czego:

- 3 określono jako poziomy regionalne (regiony, województwa, podregiony),
- 2 określono jako poziomy lokalne (powiaty i miasta na prawach powiatu, gminy).

Regiony (poziom 1) grupują jednostki szczebla wojewódzkiego.

Podregiony (poziom 3) grupują jednostki szczebla powiatowego.

Informacje o województwie, podregionach, powiatach i gminach oraz w podziale na **miasta i wieś** podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się obszar położony w granicach administracyjnych tych jednostek, przez „wieś” – pozostałe terytorium województwa.

3. Dane w podziale według sekcji i działów PKD, według rodzajów działalności oraz w podziale terytorialnym opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

4. Dane prezentowane dla wielkich grup zawodów odpowiadają pierwszemu poziomowi **Klasyfikacji Zawodów i Specjalności**.

5. Informacje prezentowane w działach **Pracujący. Zatrudnieni** oraz **Wynagrodzenia** opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych). Wykorzystano sprawozdanie o zatrudnieniu, wynagrodzeniach i czasie pracy (Z-06), sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych (SOF-1), sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego oraz organizacji pracodawców (SOF-4) oraz sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw (SP-3). Sprawozdanie Z-06 obejmuje osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej oraz ich jednostki lokalne posiadające numery identyfikacyjne REGON, a także jednostki lokalne osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne, w których liczba pracujących jest większa od 9. Zakwalifikowania pracujących do poszczególnych sekcji i działów PKD dokonano – zaliczając odpowiednio poszczególne jednostki (przedsiębiorstwa) – na podstawie numerów statystycznych nadanych im w systemie KRUPGN-REGON.

W publikacji dane nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Dane o liczbie pracujących w tablicach: nr 1, 13 i 14 prezentowane są według **faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i faktycznie prowadzonej działalności**. Natomiast w pozostałych tablicach dane prezentowane są **według siedziby** jednostek prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (przedsiębiorstw) oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i prowadzonego rodzaju działalności zgodnie z nadanym im numerem identyfikacyjnym REGON.

Informacje zawarte w tablicy 1 obejmują wszystkie podmioty gospodarki narodowej, natomiast w pozostałych tablicach ujęte są te podmioty gospodarcze, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostki sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; dane nie obejmują podmiotów sporządzających sprawozdania z działalności: fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego.

Dane w tabl. 3-6 nie obejmują pracowników fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego.

Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

6. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII** w latach 2002 - 2009 wyszacowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 oraz od 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2002-2009 nie zaliczono osób pracujących:

- a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących wyłącznie na własne potrzeby,
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1,0 ha (łącznie z indywidualnymi właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych) produkujących wyłącznie lub głównie na własne potrzeby;
- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby).

Dane o pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

7. Źródłem informacji o **warunkach pracy** jest roczne badanie na formularzu Z-10, które obejmuje podmioty sprawozdawcze, w których liczba pracujących wynosi 10 i więcej osób bez względu na formę własności oraz formę organizacyjno-prawną, a w ramach podmiotów sprawozdawczych pracowników: pełnozatrudnionych, sezonowych, zatrudnionych dorywczo, niepełnozatrudnionych, dla których głównym miejscem pracy jest jednostka sprawozdawcza oraz uczniów.

Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dane:

- obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (dział 01 z wyłączeniem grupy 01.7 oraz indywidualnych gospodarstw rolnych, 02 i 03 z wyłączeniem klasy 03.11), B górnictwo i wydobywanie, C przetwórstwo przemysłowe, D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F budownictwo (działy 41—43 z wyłączeniem grupy 41.1), G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H transport i gospodarka magazynowa, J informacja i komunikacja (działy 58, 60 do 63 z wyłączeniem grupy 63.9), M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (działy 72 i 75), N administrowanie i działalność wspierająca (działy 77 i 79 oraz klasa 81.29), P edukacja (podklasa 85.42.B), Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna (dział 86), S pozostała działalność usługowa (dział 95).
- dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych z:
 - uciążliwością pracy,
 - środowiskiem pracy,
 - maszynami szczególnie niebezpiecznymi.

8. Dane o **wypadkach przy pracy**, poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi, opracowano na podstawie statystycznej karty wypadku przy pracy (formularz Z-KW).

Badaniem statystycznym objęte są wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego czy na karcie wykazana została niezdolność do pracy, czy nie (z powodu np. hospitalizacji poszkodowanego, czy odmowy przyjęcia zwolnienia lekarskiego).

Poszkodowani w wypadkach przy pracy podawani są łącznie z pracownikami cywilnymi w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony i bezpieczeństwa publicznego.

Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby, poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również zbiorowym.

Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących. Do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna dwóch stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

Wypadki przy pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych rejestrowane były przez oddziały Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i dotyczą tylko tych wypadków, w wyniku których poszkodowani otrzymali w danym roku jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Informacje o dniach niezdolności do pracy obejmują łączną kalendarzową liczbę dni niezdolności do pracy spowodowaną wypadkami przy pracy, ustaloną na podstawie zaświadczeń lekarskich.

9. Źródłem informacji o **wolnych, nowo utworzonych oraz zlikwidowanych miejscach pracy** jest badanie popytu na pracę (sprawozdanie Z-05). Od 2007 r. badanie jest prowadzone metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną, objęte są nim osoby prawne, jednostki organizacyjne nie

mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – według jednostek lokalnych, w których liczba zatrudnionych wynosi 1 lub więcej osób.

10. Informacje dotyczące osób **bezrobotnych zarejestrowanych** w powiatowych urzędach pracy, opracowane zostały z uwzględnieniem danych zawartych w sprawozdawczości Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (formularze MPiPS).

PODSTAWOWE POJĘCIA I DEFINICJE

PRACUJĄCY. ZATRUDNIENI

Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

Do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego;
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w gospodarstwach indywidualnych (o powierzchni użytków rolnych do 1 ha i powyżej 1 ha) oraz indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych, z pewnymi wyłączeniami w latach 2002-2009, patrz pkt 6 podpunkt 1) na str. 11,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych, innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną i spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Dane o **zatrudnionych na podstawie stosunku pracy** dotyczą: zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII, osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych.

Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

Przeciętnie zatrudnieni to pracownicy pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni przeliczeni na pełnozatrudnionych.

Do **osób wykonujących pracę nakładczą** zalicza się osoby, z którymi zawarto umowę o wykonywanie określonych czynności na rzecz jednostki zlecającej wykonanie pracy poza jej terenem.

Do **agentów** zaliczono osoby, z którymi zawarto umowę agencyjną, umowę na warunkach zlecenia o prowadzenie placówek, których przedmiot działalności został określony w umowie. Do agentów nie zalicza się osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych w systemie REGON, z którymi przedsiębiorstwo zawiera umowę na wykonanie określonych usług.

W liczbie pracujących ujęto zarówno obywateli polskich pracujących za granicą, jak i cudzoziemców pracujących w Polsce. Za osoby **zatrudnione za granicą**, zaliczone do pracujących, przyjęto osoby wykonujące pracę poza granicami kraju na rzecz krajowych jednostek, w których zostały zatrudnione, np. jako pracownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, a także osoby skierowane za granicę w celach szkoleniowych i badawczych.

Cudzoziemcy zaliczeni do pracujących w Polsce to osoby, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 IV 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 674 z późniejszymi zmianami) zostały zatrudnione przez zakłady pracy lub osoby fizyczne.

Niepełnosprawni to osoby, w stosunku do których orzeczono niepełnosprawność na podstawie ustawy z dnia 27 VIII 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 z późniejszymi zmianami).

Informacje o osobach wykonujących pracę w **porze nocnej** dotyczą osób, dla których praca nocna wynika z obowiązującego w zakładzie pracy rozkładu czasu pracy, a nie jest świadczona incydentalnie. Do tej kategorii zaliczono wszystkie osoby zgodnie z ewidencją, tzn. nawet jeśli były nieobecne w pracy w danym dniu (np. z powodu urlopu, zwolnienia lekarskiego, delegacji służbowej).

Informacje o **ruchu zatrudnionych** odnoszą się do osób pełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy (od 2009 r. – łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Dotyczą one **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby **przyjętych** do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby **zwolnionych** z pracy zaliczono: osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które przeniesiono na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub na emeryturę, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitacyjne.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć (zwolnień) pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych i bezpłatnych, lub które otrzymały urlopy wychowawcze i bezpłatne w badanym okresie, do liczby zatrudnionych według stanu w dniu 31 XII roku poprzedniego.

Do **korzystających z urlopów wychowawczych** zalicza się osoby uprawnione do sprawowania opieki nad dzieckiem, którym zakład pracy udzielił urlopu zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 XII 2003 r. (Dz. U. Nr 230, poz. 2291).

Dane o **absolwentach szkół** podejmujących pierwszą pracę dotyczą osób pełnozatrudnionych (od 2009 r. – łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo).

Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nie obsadzone,
- pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy,
- w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

BEZROBOCIE REJESTROWANE

Dane dotyczące liczby bezrobotnych obejmują osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy, zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 674 z późniejszymi zmianami).

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osobą niepełnosprawną – zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ✓ ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego,

- ✓ nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy (przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy), renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobierają nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- ✓ nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- ✓ nie złożyły wniosku do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis nie zgłosiły do ewidencji działalności gospodarczej wniosku o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo nie upłynął jeszcze okres do określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- ✓ nie są tymczasowo aresztowani lub nie odbywają kary pozbawienia wolności z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- ✓ nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- ✓ nie pobierają na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- ✓ nie pobierają na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- ✓ nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

Za bezrobotnego nie uważa się osoby odbywającej szkolenie, staż u pracodawcy oraz od 1 VI 2004 r. również osoby odbywającej przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.

Do **bezrobotnych zarejestrowanych w okresie do 12 m-cy od dnia ukończenia nauki (absolwenci)** zaliczono osoby bezrobotne, które w tym okresie ukończyły (potwierdzonej dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem) naukę w szkole ponadgimnazjalnej (zasadniczej zawodowej i średniej), policealnej, wyższej, szkole specjalnej, dzienne kursy zawodowe trwające co najmniej 24 miesiące lub nabyły uprawnienia do wykonywania zawodu jako osoby niepełnosprawne.

Bezrobotni do 25 roku życia – to osoby bezrobotne, które do dnia zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyły 25 roku życia.

Bezrobotni, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 roku życia – to osoby bezrobotne w okresie do upływu 12 m-cy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, które nie ukończyły 27 roku życia.

Długotrwale bezrobotni – to osoby bezrobotne pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem (od listopada 2005 r.) okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia – to osoby bezrobotne, które w dniu zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy ukończyły co najmniej 50 lat życia.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych to osoby bezrobotne nieposiadające kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia to osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko w tym wieku, w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Do grudnia 2007 były to osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia.

Napływ bezrobotnych – oznacza liczbę osób zarejestrowanych w ciągu miesiąca, kwartału lub roku w powiatowych urzędach pracy.

Odpływ bezrobotnych – oznacza liczbę osób, które w ciągu miesiąca, kwartału bądź roku zostały wykreślone z ewidencji urzędów pracy z różnych przyczyn, m.in. w związku z podjęciem pracy stałej,

sezonowej, interwencyjnej lub robót publicznych, w wyniku niepotwierdzenia gotowości do pracy, podjęcia nauki, nabycia praw emerytalnych lub rentowych itd.

Aktywne formy pomocy bezrobotnym – to działania zmierzające do ograniczenia wielkości bezrobocia na danym terenie. Wśród nich wyróżnia się w szczególności:

- ✓ **szkolenia** – oznaczają pozaszkolne zajęcia edukacyjne mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych oraz ogólnych potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia,
- ✓ **staż u pracodawcy** – oznacza nabywanie umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy, bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą,
- ✓ **prace społecznie użyteczne** – oznacza to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej,
- ✓ **prace interwencyjne** – oznaczają zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób bezrobotnych; prace te są częściowo finansowane przez urzędy pracy,
- ✓ **roboty publiczne** – to prace organizowane dla bezrobotnych (między innymi przez organy samorządu terytorialnego, administracji rządowej lub instytucje użyteczności publicznej) na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy; prace te są częściowo finansowane przez urzędy pracy,
- ✓ **przygotowanie zawodowe dorosłych** – jest to instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych realizowany bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

Osoby poprzednio pracujące to osoby, które kiedykolwiek wykonywały pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą oraz inną pracę zarobkową, a także prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą.

Bezrobotni zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładów pracy (tzn. zwolnieni grupowo) – są to osoby zwolnione zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 III 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90 z 2003 r., poz. 844 z późniejszymi zmianami). Przepisy ustawy stosuje się w razie konieczności rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy (zatrudnienia z pracownikami), w drodze wypowiedzenia dokonane przez pracodawcę, a także na mocy porozumienia stron w okresie nie przekraczającym 30 dni. Dotyczy to zakładów pracy, w których następuje zmniejszenie zatrudnienia z przyczyn ekonomicznych lub w związku ze zmianami organizacyjnymi, produkcyjnymi albo technicznymi, a także w przypadku ogłoszenia upadłości lub likwidacji zakładu.

Oferty pracy (wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej) – są to zgłoszone przez pracodawców do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia i miejsca przygotowania zawodowego na stanowisku pracy oraz przyjęte do realizacji miejsca pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych i stażu, a także w ramach umów zlecenia i umów o dzieło.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby **cywilnej ludności aktywnej zawodowo**, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopę bezrobocia rejestrowanego podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników spisów.

Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania, co może powodować pewne nieścisłości, zwłaszcza w przypadku stopy bezrobocia ustalonej dla powiatów. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących lokalizacja miejsca pracy.

Pod pojęciem **cywilnej ludności aktywnej zawodowo** szacowanej na koniec każdego prezentowanego okresu, należy rozumieć osoby pracujące w jednostkach sektora publicznego i prywatnego, jak również osoby bezrobotne, dane te nie są publikowane, służą jedynie do wyliczenia stopy bezrobocia.

Wskaźnik płynności rynku pracy – jest to stosunek liczby bezrobotnych, którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym do liczby bezrobotnych nowo zarejestrowanych w tym okresie.

Wskaźnik płynności bezrobocia – jest to stosunek liczby bezrobotnych wyrejestrowanych w danym okresie sprawozdawczym do liczby bezrobotnych nowo zarejestrowanych w tym okresie.

Informacje o **wydatkach Funduszu Pracy** podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późniejszymi zmianami).

WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

Wynagrodzenia osobowe są to świadczenia z tytułu pracy, wypłacane lub wydawane w naturze (odpowiednio przeliczone) pracownikom – należne z tytułu stosunku pracy, osobom wykonującym pracę nakładczą – należne z tytułu umowy o pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego. Obejmują w szczególności:

- ✓ wynagrodzenia zasadnicze wypłacane pracownikom w formie czasowej, akordowej, prowizyjnej i innej,
- ✓ dodatki (np. za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za staż pracy, za pełnienie funkcji kierowniczych),
- ✓ premie i nagrody regulaminowe i uznaniowe,
- ✓ wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych,
- ✓ wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (przestoje płatne, urlopy, choroby),
- ✓ świadczenia deputatowe i odszkodowawcze.

Wynagrodzenia osobowe dotyczą osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Przeciętne wynagrodzenia miesięczne (nominalne) przypadające na jednego zatrudnionego obliczono przyjmując:

- ✓ wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą, uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- ✓ wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- ✓ dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- ✓ honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od 1999 r. ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).

Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12 nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów). W wynagrodzeniach osobowych nie uwzględniono wypłat mających charakter jednorazowy lub sporadyczny (np. nagród jubileuszowych, gratyfikacji, odpraw wypłacanych przy przejściu na emeryturę).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez:

- ✓ Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) i od 2009 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych - OFE;

- ✓ Ministerstwo Obrony Narodowej w zakresie świadczeń wypłacanych byłym żołnierzom zawodowym i członkom ich rodzin – ze środków budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej;
- ✓ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom bezpieczeństwa publicznego oraz członkom ich rodzin - ze środków budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;
- ✓ Ministerstwo Sprawiedliwości w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom służby więziennej i członkom ich rodzin – ze środków budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego, tj.: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz b. Urzędu Ochrony Państwa;
- 9) funkcjonariusze służby więziennej;
- 10) rolnicy indywidualni;
- 11) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatan ci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

Emerytury oraz renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne (wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) dotyczą uprawnionych wymienionych w pkt. od 1) do 10).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m. in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

WARUNKI PRACY

Warunki pracy jest to zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się czynniki: fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy.

Przez **zagrożenie szkodliwymi czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy** rozumie się wpływ na pracownika szkodliwych czynników występujących w procesie pracy, których stężenie lub natężenie przekracza obowiązujące NDS (najwyższe dopuszczalne stężenie) i NDN (najwyższe dopuszczalne natężenie), polskie normy lub inne normy higieniczne.

Przez **zagrożenie związane z uciążliwością pracy** rozumie się szkodliwy wpływ na pracownika czynności roboczych wykonywanych, np. w wymuszonej pozycji ciała, w warunkach ciężkiego wysiłku fizycznego lub w warunkach szczególnej uciążliwości.

Substancje chemiczne są to substancje, których oddziaływanie w procesie pracy na organizm człowieka – po przekroczeniu wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDN) – mogą powodować, np.: zatrucie ostre lub przewlekłe prowadzące do zmian w narządach wewnętrznych, ostre uszkodzenie skóry,

nieżyt błon śluzowych, dróg oddechowych i spojówek, przewlekłe odczyny alergiczne skóry i błon śluzowych, astmę oskrzelową itp.

Przemysłowe pyły zwłókniające są to pyły, które mogą spowodować zwłóknienie tkanki płucnej. Dotyczy to głównie pyłów zawierających dwutlenek krzemu (krzemionkę) i krzemiany. Do pyłów tych zalicza się np.: kwarc, piasek, talk, azbest, pyły ceramiczne, pyły mineralne (granit, bazalty), włókna szklane.

Przemysłowe pyły rakotwórcze są to pyły, które zostały zaliczone do kategorii pyłów rakotwórczych na podstawie odrębnych przepisów, np. azbest, pyły drewna twardego, włókna ceramiczne.

Inne pyły przemysłowe są to pyły szkodliwe nie będące substancjami toksycznymi i nie zawierające krzemionki i krzemianów. Powstają one w czasie rozdrabniania ciał stałych, niepełnego spalania się różnych materiałów, w czasie paczkowania, przeładunku materiałów sypkich i pyłących przewożonych luzem itp.

Hałas są to dźwięki szkodliwe, które mogą powodować uszkodzenia słuchu i inne zmiany w organizmie lub mogą w istotny sposób utrudniać wykonywanie pracy.

Wibracja są to drgania występujące podczas obsługi ręcznej narzędzi lub urządzeń udarowych (młotki nitownicze, młoty i dłuta pneumatyczne, piły motorowe, wiertarki, ubijaki, perforatory) oraz drgania występujące na stanowiskach pracy na skutek działania maszyn i urządzeń technicznych.

Mikroklimat gorący są to warunki środowiska pracy określone za pomocą wskaźnika obciążenia termicznego WBGT (Wet Bulb Globe Temperature).

Mikroklimat zimny są to warunki środowiska pracy określone za pomocą wskaźnika siły chłodzącej powietrza WCI (Wind – Chill Index).

Nadmierne obciążenie fizyczne jest to zagrożenie występujące podczas wykonywania prac wymagających w okresie zmiany roboczej wydatku energetycznego:

- dla mężczyzn około 8374 kJ,
- dla kobiet około 4605 kJ (1 kJ=0,24 kcal).

Niedostateczne oświetlenie stanowisk pracy – warunki środowiska pracy, w których nie są spełnione określone normy wymagania dotyczące oświetlenia miejsc pracy.

Maszyny szczególnie niebezpieczne to przede wszystkim maszyny wymienione w załączniku IV do Dyrektywy 2006/42/WE wprowadzonej ustawą z dnia 21 października 2008 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla maszyn (Dz. U. nr 199, poz. 1228).

Osobozagrożenia jest to suma działających na pracownika szkodliwych czynników. Jeżeli na każdego pracownika działa tylko jeden czynnik szkodliwy, wówczas suma osobozagrożeń jest równa liczbie osób narażonych na czynniki szkodliwe.

Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub szczególnie uciążliwych dotyczą:

- 1) posiłków profilaktycznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 V 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60 z 1996 r., poz. 279), wydawanych nieodpłatnie w ramach dożywiania specjalnego, pracownikom zatrudnionym stale przy pracach szczególnie szkodliwych dla zdrowia, wykonujących stale ciężkie lub uciążliwe prace na otwartej przestrzeni w okresie zimowym, inne prace narażające organizm na nadmierne ochłodzenie, jak również wykonującym prace w szczególnie trudnych warunkach,
- 2) napojów w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 V 1996 r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów (Dz. U. Nr 60 z 1996 r., poz. 279),
- 3) innych środków odżywczych wydawanych pracownikom na podstawie branżowych układów pracy lub innych przepisów,
- 4) dodatków pieniężnych wypłacanych pracownikom wykonującym pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych, jeżeli odpowiednie przepisy przewidują możliwość ich wypłacenia,
- 5) skróconego czasu pracy, tj. krótszego od ustawowego czasu pracy w danej grupie zawodowej,
- 6) dodatkowych urlopów (płatnych),
- 7) innych uprawnień, np. możliwość wcześniejszego, niż ogólnie przyjęto, przejścia na emeryturę.

Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych są to należne pracownikom, którzy doznali uszczerbku na zdrowiu wskutek takiego wypadku lub choroby, a także członkom rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby, wypłaty:

- 1) odszkodowań z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci pracownika,
- 2) odszkodowań za przedmioty utracone lub uszkodzone wskutek wypadku przy pracy,

Ocena ryzyka zawodowego – to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

Stanowisko pracy – miejsce, w którym pracownik wykonuje czynności zawodowe stale lub okresowo (PN-ISO 4225Ak:1999).

Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- ✓ podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- ✓ w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- ✓ w czasie podróży służbowej;
- ✓ podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- ✓ przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- ✓ uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe,
- ✓ wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
- ✓ pełnienia mandatu posła (w kraju lub w Parlamencie Europejskim) lub senatora, pobierającego uposażenie,
- ✓ odbywania - na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium,
- ✓ wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni,
- ✓ wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług,
- ✓ wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej,
- ✓ wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi,
- ✓ odbywania zastępczych form służby wojskowej,
- ✓ nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

Za **zbiorowy wypadek przy pracy** uważa się wypadek, któremu, w wyniku tego samego zdarzenia w danym zakładzie, uległy co najmniej 2 osoby.

Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie, albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Wydarzenie powodujące uraz opisuje w jaki sposób poszkodowany doznał urazu (fizycznego lub psychicznego) spowodowanego przez czynnik materialny.

Czynność wykonywana przez poszkodowanego w chwili wypadku to czynność wykonywana przez poszkodowanego w sposób zamierzony, bezpośrednio przed wypadkiem.

Czynnik materialny:

- 1) **czynnik materialny związany z czynnością wykonywaną przez poszkodowanego w chwili wypadku** to maszyna, narzędzie lub inny obiekt używany przez poszkodowanego w chwili, gdy uległ on wypadkowi;
- 2) **czynnik materialny związany z odchyleniem** to maszyna, narzędzie, inny obiekt lub czynnik środowiska, który ma bezpośredni związek z wydarzeniem będącym odchyleniem od stanu normalnego;
- 3) **czynnik materialny będący źródłem urazu** to maszyna, narzędzie, inny obiekt lub czynnik środowiska, z którym kontakt stał się przyczyną urazu (fizycznego lub psychicznego).

Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** bezpośrednio je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego

wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków.

Przyczyny wypadku są to wszelkie braki i nieprawidłowości, które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniły się do powstania wypadku, związane z czynnikami materialnymi (technicznymi), z ogólną organizacją pracy w zakładzie lub organizacją stanowiska pracy oraz związane z pracownikiem, w tym również z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika.

Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości; przy czym dane:

- 1) obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); górnictwo i wydobywanie; przetwórstwo przemysłowe; wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją; budownictwo (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transport i gospodarka magazynowa; informacja i komunikacja (bez działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzętania); edukacja (w zakresie szkół wyższych); opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w zakresie opieki zdrowotnej); pozostała działalność usługowa (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwiłkniające, hałas, wibracje, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

Za **chorobę zawodową** uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy. Choroby zawodowe podano zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (Dz. U. Nr 105, poz. 869 z późniejszymi zmianami).

Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych sekcji. Poniżej przedstawiono zestawienie skrótów i pełnych nazw:

skrót	pełna nazwa
sekcje	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

skrót (dok.)**pełna nazwa (dok.)****działy**

Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Produkcja wyrobów farmaceutycznych	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach metodologicznych.
Znak #	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
Przecinek (,)	oznacza liczby prezentujące liczby dziesiętne.
„W tym”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

tys.	= tysiąc	kJ	= kilodżul
mln	= milion	kcal	= kilokaloria
zł	= złoty	tj.	= to jest
ha	= hektar	tzn.	= to znaczy
m-cy	= miesiące	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
r.	= rok	Nr	= numer
cd.	= ciąg dalszy	pkt	= punkt
dok.	= dokończenie	poz.	= pozycja
p. proc.	= punkty procentowe	ust.	= ustęp
str.	= strona	PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności
tabl.	= tablica	NTS	= Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych

* * *

Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

UWAGI ANALITYCZNE

I. PRACUJĄCY. ZATRUDNIENI

Liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie dolnośląskim (według faktycznego miejsca pracy, z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) według stanu na koniec 2014 r. wyniosła 1047,7 tys. osób i zwiększyła się w porównaniu do 2013 r. o 2,9%. Pod względem liczby pracujących województwo dolnośląskie w 2014 r. zajmowało w kraju 5. lokatę po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, małopolskim i skupiało 7,4% ogółu pracujących w kraju. Większość pracujących stanowili mężczyźni (549,1 tys., tj. 52,4%). W skali roku zarówno liczba pracujących mężczyzn, jak i kobiet zwiększyła odpowiednio o 2,9%.

Największy odsetek pracujących odnotowano w przemyśle, w których skupionych było 24,7% ogółu pracujących (w 2013 r. – 24,6%). W przetwórstwie przemysłowym pracowało 213,8 tys. osób (tj. 82,5% pracujących w przemyśle). Znaczącą grupę w województwie dolnośląskim stanowili także pracujący w handlu; naprawach pojazdów samochodowych – 15,2%.

W 2014 r., w porównaniu do 2013 r., największy wzrost pracujących odnotowano w sekcjach działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz informacja i komunikacja, gdzie liczba pracujących zwiększyła się po 9,8% do poziomu odpowiednio 50,2 tys. i 26,6 tys. osób. Natomiast spadek zaobserwowano w dwóch sekcjach – w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (o 4,7% do poziomu 84,3 tys. osób) oraz w pozostałej działalności usługowej (o 0,1% do poziomu 19,1 tys. osób).

Wśród 730,0 tys. pracujących **(w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób; według faktycznego miejsca pracy, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie)** w końcu 2014 r. dominowali pracujący w przemyśle, którzy stanowili blisko jedną trzecią ogółu pracujących w województwie (32,3%). Poza przemysłem stosunkowo wysoki odsetek pracujących wystąpił także w sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych (12,4%) oraz edukacja (10,8%). W końcu 2014 r. w przemyśle pracowało 235,8 tys. osób, tj. o 3,8% więcej niż przed rokiem. Więcej osób w porównaniu do 2013 r. pracowało również w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 9,0%), informacja i komunikacja (o 8,0%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 6,7%), transport i gospodarka magazynowa (o 5,8%), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 3,5%), administrowanie i działalność wspierająca (o 2,4%), edukacja (o 2,1%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 1,9%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 1,8%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (o 1,7%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 1,6%) oraz obsługa rynku nieruchomości (o 0,9%). Spadek liczby pracujących wystąpił w sekcjach budownictwo (o 4,4%), pozostała działalność usługowa (o 1,6%) oraz zakwaterowanie i gastronomia (o 0,2%).

Analiza terytorialnego rozmieszczenia pracujących w podmiotach zatrudniających 9 i więcej osób w 2014 r. wykazała, że w blisko połowie gmin (80) liczba pracujących nie przekroczyła 1000 osób. Najmniej osób pracowało w gminie wiejskiej Platerówka – 60, wśród gmin miejskich najniższą liczbę pracujących zanotowano w Wojcieszowie – 360, a wśród miejsko-wiejskich we Wleniu – 330. Najwięcej pracujących wśród gmin o charakterze wiejskim było w Kobierzycach – 20,4 tys., a wśród miejsko-wiejskich w Polkowicach – 25,9 tys. Pracujący we Wrocławiu stanowili 34,1% ogółu pracujących w województwie (o 0,2 p.proc. więcej niż przed rokiem).

W ogólnej populacji pracujących w 2014 r. **(w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób; według siedziby zarządu jednostki)** liczącej 696,1 tys. osób (o 2,0% więcej niż rok wcześniej) w ciągu roku zwiększyła się jedynie liczba pracujących cudzoziemców – o 29,7%, natomiast zmniejszyła się liczba pracujących:

- emerytów i rencistów – o 10,3%,
- niepełnosprawnych – o 10,0%,
- w porze nocnej – o 3,6%.

W 2014 r. pracujących w porze nocnej było 106,3 tys., z czego ponad połowa (55,6%) w sekcji przemysł. Najwięcej osób niepełnosprawnych, a także emerytów i rencistów oraz cudzoziemców pracowało w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (odpowiednio 55,5% z 35,0 tys., 33,9% z 23,0 tys. oraz 22,7% z 2,8 tys.).

W województwie dolnośląskim w 2014 r. w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 250 osób i więcej pracowało 333,0 tys. osób, w tym w sekcji przemysł – 37,4%, w administrowaniu i działalności wspierającej – 14,0% oraz handlu; naprawach pojazdów samochodowych – 11,7%.

W 2014 r. **przyjęto do pracy** 164,2 tys. osób (co stanowiło 9,6% przyjęć w kraju) i na przestrzeni roku było to więcej o 0,5 tys. osób (tj. o 0,3%). Ponad połowa przyjęć (54,6%) miała miejsce w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 250 osób i więcej. Wśród tych przedsiębiorstw najczęściej przyjęć do pracy odnotowano w sekcji administrowanie i działalność wspierająca – 37,4 tys., w zakładach przemysłowych – 23,0 tys. oraz w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 13,2 tys.

Wśród przyjęć do pracy w 2014 r. ponad połowę (55,9%) stanowiły przyjęcia osób, które wcześniej pracowały zawodowo. Przyjęć osób **podejmujących pracę po raz pierwszy** było 29,2 tys., w tym 80,3% stanowili absolwenci (w 2013 r. – 77,5%).

Udział absolwentów w liczbie przyjętych do pracy ogółem w województwie w 2014 r. wyniósł 14,3% (w kraju 10,0%), w tym największy w sekcji administrowanie i działalność wspierająca – 29,7% oraz informacja i komunikacja – 20,6%. Spośród absolwentów podejmujących pracę po raz pierwszy największy udział mieli absolwenci szkół wyższych – 32,7%. Największy (powyżej 80%) udział absolwentów z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie przyjętych do pracy odnotowano w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 87,0%, edukacja – 84,2%, informacja i komunikacja – 84,1% oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 83,3%.

Liczba zwolnień z pracy w 2014 r. wyniosła 147,1 tys. osób (stanowiło to 9,6% liczby zwolnień w kraju) i w skali roku zwiększyła się o 1,9 tys. (tj. o 1,3%). Z ogólnej liczby zwolnień 64,7 tys. (tj. 43,9%) dotyczyło kobiet.

Najwięcej zwolnień z pracy dokonano w zakładach należących do sekcji: administrowanie i działalność wspierająca (45,6 tys., tj. 31,0% ogółu) oraz przetwórstwo przemysłowe (31,8 tys., tj. 21,6%). Najmniej zwolnień odnotowano w sekcji pozostała działalność usługowa (625 osób, tj. 0,4%).

Zwolnienia w drodze wypowiedzenia umowy o pracę przez pracownika stanowiły 12,6% ogółu zwolnień wobec 12,3% dotyczących rozwiązania umowy o pracę w drodze wypowiedzenia przez zakład pracy. W województwie dolnośląskim w 2014 r. 41,3 tys. osób (28,1% zwolnionych) przeszło na emeryturę.

Współczynnik przyjęć w 2014 r. wyniósł 26,4%, w tym dla kobiet – 23,9% (w kraju odpowiednio 21,5% i 18,7%). Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, najwyższy współczynnik przyjęć do pracy zanotowano w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (86,9%), a najniższy – w sekcji edukacja (8,9%).

Współczynnik zwolnień wyniósł 23,6%, w tym kobiet – 20,3% (w kraju odpowiednio 19,3% i 16,2% dla kobiet). Najniższą wartość współczynnika zwolnień odnotowano w sekcji edukacja (8,2%), natomiast najwyższą – w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (89,5%).

W podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w końcu 2014 r. było 689,9 tys. **zatrudnionych**, z tego 635,0 tys. (92,0%) osób pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy oraz 54,9 tys. (8,0%) niepełnozatrudnionych. Wśród pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych większość stanowiły kobiety – odpowiednio 50,7% i 66,4%.

Liczba zatrudnionych w 2014 r. była o 2,0% większa niż w 2013 r. W porównaniu do poprzedniego roku wzrost liczby zatrudnionych dotyczył m.in. informacji i komunikacji – o 12,4%, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – o 8,6% oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej – o 6,9%. Natomiast spadek zatrudnionych odnotowano w budownictwie – o 4,8%, pozostałej działalności usługowej – o 1,0% oraz obsłudze rynku nieruchomości – o 0,8%.

Przeciętne zatrudnienie (w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób; bez pracujących poza granicami kraju) w 2014 r. wyniosło 652,6 tys. osób i na przestrzeni roku zwiększyło się o 0,7%.

W ciągu roku przeciętne zatrudnienie zwiększyło się m.in. w takich sekcjach jak: informacja i komunikacja (o 16,6%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 8,6%). Natomiast spadek przeciętnego zatrudnienia odnotowano m.in. w sekcjach: budownictwo (o 5,6%), pozostała działalność usługowa (o 3,1%) oraz obsługa rynku nieruchomości (o 2,5%).

Analiza terytorialnego rozmieszczenia przeciętnego zatrudnienia w głównym miejscu pracy wskazuje, że zatrudnieni we Wrocławiu stanowili 40,2% ogółu zatrudnionych w województwie. Najmniej zatrudnionych zanotowano w powiatach górowskim i wałbrzyskim – odpowiednio 2,9 tys. i 3,9 tys.

W 2014 r. utworzono 44,6 tys. **nowych miejsc pracy** (o 4,4% więcej niż w 2013 r.). Blisko 60% przypadało na jednostki średnie i duże (o liczbie pracujących większej niż 9 osób). Najwięcej nowych miejsc pracy powstało w sekcjach przemysł – 11,5 tys. (25,7% ogółu) i handel; naprawa pojazdów samochodowych – 9,8 tys. (22,0%).

W końcu 2014 r. pozostało 6,6 tys. **wolnych miejsc pracy**, w tym najwięcej – 2,1 tys. (tj. 31,3%) – przeznaczonych było dla specjalistów.

II. BEZROBOCIE REJESTROWANE

W 2014 r. w województwie dolnośląskim w skali roku odnotowano znaczny spadek bezrobocia rejestrowanego. **Liczba zarejestrowanych bezrobotnych** w urzędach pracy w końcu 2014 r. wynosiła 121,6 tys. osób i stanowiła 6,7% bezrobotnych w kraju (o 0,4 p. proc. mniej niż przed rokiem). W porównaniu do poprzedniego roku liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 20,8% (w kraju odnotowano spadek o 15,4%). Województwo dolnośląskie było, obok województwa lubuskiego, jednym z dwóch województw, w których liczba bezrobotnych w ciągu roku zmniejszyła się o ponad 20%.

Podobnie, jak w latach wcześniejszych, ponad 35% osób figurujących w ewidencji urzędów pracy to mieszkańcy wsi (w kraju odsetek ten był znacznie większy – 44,5%). Bezrobotne kobiety w 2014 r. stanowiły 51,4% ogólnej liczby bezrobotnych, w porównaniu do 2013 r. udział ten zwiększył się o 0,7 p. proc. (w kraju udział ten wyniósł 51,5%, tj. o 0,1 p. proc. mniej niż rok wcześniej).

Zmniejszenie liczby bezrobotnych w odniesieniu do roku 2013 zanotowano we wszystkich powiatach województwa dolnośląskiego, w tym największy w powiecie oławskim (o 31,1%), bolesławieckim (o 30,0%), jaworskim (o 26,3%), kamiennogórskim (o 26,2%) i oleśnickim (o 26,1%).

Miarą natężenia bezrobocia jest **wskaźnik liczby bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym**, który w województwie dolnośląskim w roku 2014 osiągnął wartość 65,8 (w 2013 r. – 82,2). Najmniej bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 ludności w wieku produkcyjnym zanotowano w powiecie wrocławskim – 28,7 oraz we Wrocławiu – 35,8. W pięciu powiatach wskaźnik ten przekroczył wartość 100, a najwyższe wartości osiągnął w powiatach: złotoryjskim – 124,2, kłodzkim – 120,3 i górowskim – 118,5.

Wskaźnik płynności rynku pracy w 2014 r. był wyższy niż przed rokiem i wyniósł 53,4 (w 2013 r. – 46,9). W dwunastu powiatach był wyższy od średniej wojewódzkiej, a najwyższe jego wartości zanotowano w powiatach: wołowskim (59,2), legnickim (58,2), dzierzoniowskim (57,9) i strzelińskim (57,0). Do powiatów o najniższej wartości wskaźnika można było zaliczyć Jelenią Górę (46,3) oraz powiat milicki (48,2) i kamiennogórski (48,9).

Analiza terytorialnego rozmieszczenia **liczby bezrobotnych w przeliczeniu na 100 pracujących** (w podmiotach gospodarczych zatrudniających 9 i więcej osób) wykazała, że w 149 gminach wskaźnik ten wynosił mniej niż 100, co oznacza, że liczba pracujących przewyższała liczbę bezrobotnych, w 19 – większy niż 100, a w jednej (gmina wiejska Lubań) był równy 100, czyli liczba pracujących była równa liczbie bezrobotnych zarejestrowanych. Najbardziej niekorzystna sytuacja na rynku pracy występowała w gminach o charakterze wiejskim – Pęcław (239 bezrobotnych na 100 pracujących), Lewin Kłodzki (186) oraz Jemielno (173). Spośród gmin miejsko-wiejskich najwyższy wskaźnik zanotowano w Lubomierzu (155), natomiast w gminach o charakterze miejskim – w Boguszwowie-Gorcach (112).

W końcu 2014 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w **wieku** 25-34 lata, tj. 31,3 tys. (25,8% ogółu bezrobotnych). Drugą pod względem liczebności grupą były osoby w wieku 35-44 lata – 25,7 tys., tj. 21,1% wszystkich bezrobotnych. Liczebność tej pierwszej populacji w ciągu roku zmniejszyła się o 24,3%, a drugiej o 17,0%. Największy spadek liczby bezrobotnych zanotowano wśród osób w wieku 24 lata i mniej – o 32,9%. W ciągu roku we wszystkich województwach odnotowano spadek udziału najmłodszej grupy wiekowej – 24 lata i mniej – w ogólnej liczbie bezrobotnych (w dolnośląskim o 2,3 p. proc.) i wzrost udziału najstarszej grupy wiekowej – 55 lat i więcej (w dolnośląskim o 2,8 p. proc.).

W roku 2014, podobnie jak w latach wcześniejszych, najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby z niskim **poziomem wykształcenia**. Najwięcej było osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym oraz zasadniczym zawodowym, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w końcu 2014 r. wynosił odpowiednio 30,5% i 28,3%; ich liczba w ciągu roku zmniejszyła się

odpowiednio o 18,7% i o 22,3%. Największy spadek bezrobocia w porównaniu do poprzedniego roku odnotowano wśród osób z wykształceniem ogólnokształcącym (o 23,7%).

Biorąc pod uwagę **czas pozostawania bez pracy** można zauważyć, że w ciągu roku najbardziej zmniejszyła się liczba bezrobotnych pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy – o 9,6 tys. (tj. o 32,2%). W najmniejszym stopniu obniżyła się liczba bezrobotnych pozostających bez pracy najdłużej – powyżej 24 miesięcy (o 0,7 tys., tj. o 2,5%). W 2014 r. ponad połowa bezrobotnych pozostawała bez pracy dłużej niż 6 miesięcy. W porównaniu do roku poprzedniego liczba osób pozostających bez pracy w tym przedziale czasowym zmniejszyła się o 19,7%.

Zdecydowana większość bezrobotnych pozostających w ewidencji urzędów pracy (88,0%) to osoby, które **wcześniej pracowały zawodowo**. W końcu 2014 r. zbiorowość ta liczyła 107,0 tys. osób, tj. o 19,8% mniej niż w 2013 r. Natomiast liczba bezrobotnych bez stażu pracy w końcu 2014 r. wynosiła 14,6 tys. (o 27,6% mniej niż przed rokiem) i stanowiła 12,0% ogółu.

W zbiorowości zarejestrowanych bezrobotnych wyróżnia się **kategorie osób, których sytuacja na rynku pracy jest szczególnie trudna**. Zaliczone zostały tutaj m.in. następujące kategorie bezrobotnych: osoby do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotni, niepełnosprawni, osoby bez kwalifikacji zawodowych, a także samotnie wychowujące co najmniej 1 dziecko w wieku do 18 lat. Spośród rozpatrywanych kategorii w końcu 2014 r. najliczniejszą grupę stanowiły osoby bez wykształcenia średniego – 71,4 tys. (58,7% ogółu bezrobotnych). W porównaniu do grudnia 2013 r. najbardziej zmniejszyła się liczba bezrobotnych do 25. roku życia – o 32,9%.

W grudniu 2014 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 9,9 tys. bezrobotnych **osób niepełnosprawnych** (o 11,1% mniej niż przed rokiem); stanowiły one 8,2% ogólnej liczby bezrobotnych (w odniesieniu do 2013 r. wskaźnik ten zwiększył się o 0,9 p. proc.). Wśród niepełnosprawnych bezrobotnych 44,3% stanowiły kobiety. Prawo do zasiłku posiadało 1,6 tys. niepełnosprawnych bezrobotnych, tj. 15,8%, podczas gdy w całej zbiorowości osób bezrobotnych odsetek osób posiadających prawo do zasiłku wyniósł 15,4%.

W grudniu 2014 r. **bez prawa do zasiłku** pozostawało 102,8 tys. osób bezrobotnych, tj. mniej o 20,0% w porównaniu do analogicznego okresu 2013 r. W grupie osób bez prawa do zasiłku kobiety stanowiły 51,4%, a mieszkający na wsi – 37,2%. Zdecydowana większość (85,9%) tej zbiorowości to osoby poprzednio pracujące.

Liczba **bezrobotnych nowo zarejestrowanych** w województwie dolnośląskim w 2014 r. wynosiła 188,9 tys. i była niższa o 7,4% niż rok wcześniej, a bezrobotnych **wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy** było 220,9 tys. osób (o 10,5% więcej niż w 2013 r.). Wśród osób wyłączonych z ewidencji 100,9 tys. osób (tj. 45,7%) podjęło pracę zawodową, z tego 89,9 tys. osób (tj. 89,0%) pracę niesubsydiowaną, a 11,1 tys. (11,0%) subsydiowaną. Spośród osób podejmujących pracę subsydiowaną 1,7 tys. skierowanych zostało do prac interwencyjnych, 2,1 tys. – do robót publicznych, a 3,8 tys. – podjęło działalność gospodarczą w ramach jednorazowo przyznanych środków. Prace w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego rozpoczęło 2,9 tys. osób. W 2014 r. liczba osób, które podjęły pracę była o 321 (tj. o 0,3%) większa niż przed rokiem. W porównaniu z 2013 r. znacznie zwiększyła się liczba bezrobotnych wyłączonych z ewidencji z powodu nabycia prawa do emerytury, renty lub świadczeń przedemerytalnych – o 19,3% oraz dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego – o 12,0%.

Kolejną grupę o największym udziale wśród bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy stanowiły osoby, które nie potwierdziły gotowości do podjęcia pracy – 62,6 tys. osób, tj. 28,3% ogółu wyrejestrowanych. Dobrowolnie ze statusu bezrobotnego zrezygnowało 15,5 tys. osób (tj. 7,0% ogółu wyrejestrowanych), szkolenie lub staż rozpoczęło 19,4 tys. osób (tj. 8,8%), a prawo do emerytury, renty lub świadczeń przedemerytalnych nabyło 4,7 tys. osób (tj. 2,1%).

Biorąc pod uwagę **nowo zarejestrowanych bezrobotnych (napływ) w poszczególnych miesiącach** 2014 r. można stwierdzić, że w styczniu oraz od września do grudnia liczba osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy była wyższa od średniej miesięcznej zanotowanej dla województwa wynoszącej 15746 osób. Występująca sezonowość rynku pracy ma związek z grudniowym wygasaniem umów o pracę na czas określony, końcem prac sezonowych i powracaniem do ewidencji osób bezrobotnych po zakończeniu subsydiowanych programów rynku pracy. Wśród bezrobotnych nowo zarejestrowanych ponad 80% to osoby rejestrujące się po raz kolejny.

Wskaźnik płynności bezrobocia dla województwa dolnośląskiego wyniósł 1,17. We wszystkich powiatach wyniósł więcej niż 1,0, czyli odpływ bezrobotnych był tam większy niż ich napływ. Najkorzystniejsza sytuacja wystąpiła w powiecie oławskim (1,30) oraz jaworskim (1,23) i oleśnickim (1,22).

Stopa bezrobocia w woj. dolnośląskim na koniec grudnia 2014 r. wynosiła 10,4% i w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku zmniejszyła się o 2,7 p. proc.

W ciągu 2014 r. spadek stopy bezrobocia rejestrowanego odnotowano we wszystkich powiatach, w tym największy w jaworskim – o 5,7 p. proc., górowskim – o 4,9 p. proc., wałbrzyskim – o 4,9 p. proc. i kamiennogórskim – o 4,9 p. proc.

W 2014 r. na **wydatki z funduszu pracy** przeznaczono 532,3 mln zł, tj. o 11,8% mniej niż przed rokiem. Najwięcej środków finansowych przeznaczono na programy na rzecz promocji zatrudnienia – 259,3 mln zł, tj. 48,7% (o 1,2% mniej niż rok wcześniej), w tym 73,1 mln zł (więcej o 7,0%) to środki na podjęcie działalności gospodarczej. Na zasiłki dla bezrobotnych przekazano 239,6 mln zł, tj. 45,0% wszystkich wydatków z funduszu pracy.

Liczba ofert pracy skierowanych przez pracodawców do urzędów pracy w ciągu roku wyniosła łącznie 101,3 tys., tj. o 38,8% więcej niż przed rokiem. Biorąc pod uwagę poszczególne miesiące 2014 r. można zauważyć, że najwięcej ofert pracy zgłoszono we wrześniu – 13,9 tys., natomiast najmniej w grudniu – 4,8 tys. W 2014 r. pracodawcy zgłosili 6,1 tys. ofert pracy dla osób niepełnosprawnych (o 14,5% więcej niż w 2013 r.). Przeciętnie na jedną zgłoszoną ofertę pracy w 2014 r. przypadało 2 nowo zarejestrowanych bezrobotnych (przed rokiem – 3). Najmniej nowo zarejestrowanych bezrobotnych na 1 zgłoszoną ofertę pracy przypadało w powiecie wrocławskim (1,0), natomiast najwięcej – w legnickim (3,8).

W końcu 2014 r. spośród bezrobotnych poprzednio pracujących najłatwiej było znaleźć pracę osobom w grupach zawodów „pracownicy biurowi” (na 10 zgłoszonych ofert pracy przypadało 6 nowo zarejestrowanych bezrobotnych), „pracownicy przy pracach prostych” (9) oraz „operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń” (10). Natomiast największy problem ze znalezieniem pracy miały osoby bez zawodu (na jedną zgłoszoną ofertę pracy przypadało 104 nowo zarejestrowanych bezrobotnych).

Rozpatrując liczbę bezrobotnych nowo zarejestrowanych oraz liczbę zgłoszonych ofert pracy w ciągu 2014 r. można zauważyć, że dla zdecydowanej większości zawodów występował deficyt ofert pracy, wynosił on 89,9 tys., w tym największy dla: sprzedawców (9,5 tys.), ślusarzy (3,6 tys.), techników ekonomistów (3,5 tys.), murarzy (3,0 tys.), krawców (2,1 tys.) i techników mechaników (2,0 tys.). Nadwyżkę wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej odnotowano m.in. dla bezrobotnych: robotników gospodarczych (3,2 tys.), opiekunów osoby starszej (1,6 tys.), pracowników ochrony fizycznej bez licencji (1,4 tys.), techników prac biurowych (0,9 tys.), przedstawicieli handlowych (0,5 tys.), doradców klienta (0,4 tys.), kierowców autobusów (0,4 tys.), doradców finansowych (0,2 tys.) oraz programistów aplikacji (0,2 tys.).

III. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w województwie dolnośląskim w 2014 r. wyniosły 34361,2 mln zł, tj. o 5,5% więcej niż rok wcześniej.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej ukształtowało się na poziomie 3814,42 zł, tj. o 4,4% wyższym niż w 2013 r.; było ono o 1,0% wyższe od średniej krajowej, która wynosiła 3777,10 zł. Pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto województwo zajęło, podobnie jak przed rokiem, 3. lokatę w kraju po województwach mazowieckim (4657,07 zł) i śląskim (3862,32 zł).

Rozpatrując wysokość płac według sekcji można stwierdzić, że w 2014 r. najwyższy poziom odnotowano w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (6086,68 zł) oraz w informacji i komunikacji (5751,33 zł). Płace znacznie poniżej średniej wojewódzkiej otrzymywali pracujący w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia (niższe o 34,1%), pozostała działalność usługowa (o 29,6%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 28,2%).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w 2014 r. wyniosło 4042,86 zł (w relacji do płacy w kraju było wyższe o 1,0%); w skali roku wzrosło o 4,5%. Najniższą płacę zanotowano w sekcji pozostała działalność usługowa, tj. 2726,35 zł (była ona o 32,6% niższa od średniej w województwie).

Analiza przestrzennego zróżnicowania przeciętnej płacy brutto w poszczególnych powiatach wykazała, że najwyższy poziom wynagrodzeń zanotowano w powiecie lubińskim (6807,05 zł), we Wrocławiu (4337,99 zł) oraz w powiecie polkowickim (4292,91 zł), natomiast najniższy w powiatach: milickim, lwóweckim i jaworskim (odpowiednio: 3082,62 zł, 3132,07 zł i 3142,45 zł).

W grudniu 2014 r. w województwie dolnośląskim 27,8 tys. osób otrzymało **wynagrodzenie nieprzekraczające minimalnego** (niższe bądź równe 1679,99 zł). Jak wynika z danych, najliczniejszą najgorzej opłacaną grupą byli pracujący w sekcjach administrowanie i działalność wspierająca – 7,4 tys., przetwórstwo przemysłowe – 6,4 tys. oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych – 4,3 tys.

Z danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wynika, że przeciętna miesięczna **liczba emerytów i rencistów** w 2014 r. wyniosła 643,7 tys. (co stanowiło 7,6% ogólnej ich liczby w kraju) i była o 7,2 tys. (o 1,1%) niższa niż przed rokiem (w kraju spadek ten wyniósł 1,0%). Wśród nich dominowali świadczeniobiorcy pobierający świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – 596,4 tys. (tj. 92,6%), natomiast pozostałe 47,3 tys. to rolnicy indywidualni.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w 2014 r. wypłacana przez ZUS ukształtowała się na poziomie 1944,03 zł (tj. o 2,4% niższym niż średnia w kraju) i w porównaniu do roku poprzedniego była wyższa o 3,5%. Stanowiła ona zaledwie 51,0% przeciętnej miesięcznej płacy brutto w województwie (przed rokiem – 51,3%). Znacznie niższe niż ogółem było przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne i rentowe brutto wypłacone rolnikom indywidualnym – 1245,91 zł (w 2013 r. – 1226,90 zł), było ono jednak o 8,8% wyższe od średniej w kraju.

IV. WARUNKI PRACY

Warunki pracy stanowią zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy, które mają wpływ na jej jakość oraz wydajność. Warunki pracy to zagadnienie ważne z punktu widzenia stanu zdrowia pracowników, toteż pracodawcy zobowiązani są do zapewnienia ich na poziomie zgodnym z obowiązującymi normami.

Ocena stanu i analiza zmian w zakresie zagrożeń na stanowiskach pracy oraz liczby osób korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i z tytułu wypadków przy pracy umożliwia podejmowanie odpowiednich działań zapobiegawczych i prowadzenie skutecznej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Badaniem warunków pracy w województwie dolnośląskim w 2014 r. objęto 428,2 tys. osób w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób, w tym 179,1 tys. (tj. 41,8%) pracowało w zakładach, w których na stanowiskach pracy w ciągu roku wystąpiły zagrożenia. Spośród ogółu objętych badaniem 44,0 tys. osób (tj. 10,3%) pracowało **w warunkach zagrożenia** (liczonych jeden raz w grupie czynnika przeważającego tzn. zagrożenia środowiskiem pracy, uciążliwością pracy bądź też czynnikami mechanicznymi).

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia w woj. dolnośląskim stanowili w 2014 r. 9,1% tej zbiorowości w kraju – o 0,1 p.proc. mniej niż rok wcześniej. Dolnośląskie zajmowało, podobnie jak w latach poprzednich, 3. lokatę w kraju pod względem liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia, po woj. śląskim i wielkopolskim. W 2014 r. spośród osób pracujących w warunkach zagrożenia 14,8% (tj. 6,5 tys.) stanowiły kobiety. W porównaniu do 2013 r. liczba pracujących w warunkach zagrożenia zmniejszyła się ogółem o 1,6 tys. osób (tj. o 3,5%), a liczba kobiet pracujących w warunkach zagrożenia zwiększyła się o 0,2 tys. osób (tj. o 3,4%).

W porównaniu do 2013 r. liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem zmniejszyła się ze 107 do 103.

W 2014 r. najtrudniejsze warunki pracy zanotowano w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 222 zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych ogółem (przed rokiem 206) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 198 (149). Natomiast najmniej zagrożenia zanotowano w sekcji informacja i komunikacja (niespełna 1).

W przekroju dolnośląskich podregionów największy udział stanowisk pracy stanowiących zagrożenie odnotowano w podregionie legnicko-głogowskim – 39,9% ogółu zatrudnionych w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia (przed rokiem 39,7%). Było to związane ze znacznym stopniem koncentracji przemysłu (zwłaszcza wydobywczego) w tym podregionie. Odsetek zatrudnionych w warunkach szkodliwych w podregionie wrocławskim wynosił 18,5% (przed rokiem 16,8%), w podregionie wałbrzyskim 15,4% (przed rokiem 15,9%), we Wrocławiu 14,3% (przed rokiem 15,4%), a w podregionie jeleniogórskim 12,0% (przed rokiem 12,2%). Największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w końcu 2014 r. odnotowano w powiecie polkowickim – 7,9 tys. oraz lubińskim – 4,4 tys., co stanowiło odpowiednio 17,9% i 10,1% ogółu pracujących w warunkach zagrożenia. W porównaniu do 2013 r. w 14 powiatach odnotowano spadek liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia, największy w powiatach: złotoryjskim (o 65,5%), kamiennogórskim (o 25,9%), dzierzoniowskim (o 22,9%) oraz w Wałbrzychu (spadek o 22,1%). Natomiast największy wzrost liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia w porównaniu do poprzedniego roku wystąpił w powiecie lubańskim (o 95,1%), trzebnickim (o 58,6%), oleśnickim (o 41,7%) oraz legnickim (o 33,6%).

Zagrożenia związane ze środowiskiem pracy wynikające z przekroczenia dopuszczalnych stężeń lub natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia dotyczyły 25,4 tys. osób, czyli 57,8% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia. W końcu 2014 r. spośród czynników związanych ze środowiskiem pracy największe zagrożenie stanowił hałas – 19,0 tys. osobozagrożeń (51,7% osobozagrożeń związanych ze środowiskiem pracy) oraz pyły przemysłowe (14,4%). W porównaniu do 2013 r. liczba osobozagrożeń związanych ze środowiskiem pracy zmniejszyła się o 4,1%.

Na działanie czynników związanych **z uciążliwością pracy** składała się m.in. praca w wymuszonej pozycji ciała, w warunkach ciężkiego wysiłku fizycznego lub w warunkach szczególnej uciążliwości. W 2014 r.

32,1% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia narażonych było na zagrożenia związane z uciążliwością pracy. **Czynniki mechaniczne**, a zwłaszcza niebezpieczne maszyny, stanowiły zagrożenie dla 10,1% badanych zatrudnionych w takich warunkach w województwie. W 2014 r., w porównaniu do 2013 r., liczba osobozagrażeń wynikających z uciążliwości pracy zmniejszyła się o 0,9%, a związanych z czynnikami mechanicznymi (w szczególności z obsługą maszyn niebezpiecznych) zwiększyła się o 0,7%.

W 2014 r. w zakładach pracy w województwie dolnośląskim doszło do 9,3 tys. **wypadków przy pracy i wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy** i było to o 1,6% mniej niż w 2013 r.

W strukturze wypadków według sekcji dominowały zdarzenia w podmiotach działających w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (30,6% ogólnej liczby wypadków), handel; naprawa pojazdów samochodowych (13,0%) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (9,9%). W 2014 r. odnotowano 16 wypadków śmiertelnych (o 8, tj. o 33,3% mniej niż rok wcześniej), w tym najwięcej w przemyśle i budownictwie (po 5). Liczba wypadków zbiorowych była największa w kraju (52, tj. 16,4% ogólnej liczby wypadków zbiorowych w Polsce).

Wskutek zaistniałych wypadków poszkodowanych zostało 9,3 tys. osób. Mężczyźni częściej niż kobiety ulegali takim zdarzeniom – stanowili 61,1% ogółu poszkodowanych. Najwięcej osób poszkodowanych w wypadkach było w wieku od 25 do 34 lat (26,5% ogółu). W woj. dolnośląskim odnotowano najwyższy wskaźnik częstości wypadków przy pracy – 9,79 (poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących).

Spśród grup zawodów największą liczbę poszkodowanych stanowili operatorzy maszyn i urządzeń, monterzy (14,3%) oraz robotnicy (13,7%).

Przyczyny wypadków mogą być związane z:

- brakami i nieprawidłowościami, które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniły się do powstania wypadku,
- czynnikami materialnymi (technicznymi),
- organizacją pracy w zakładzie lub organizacją stanowiska pracy,
- pracownikiem, w tym również z jego nieprawidłowym zachowaniem się.

Ponad połowa wszystkich **przyczyn wypadków** (56,0%) to nieprawidłowe zachowanie się pracownika spowodowane m.in. niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności, zaskoczeniem lub niespodziewanym wydarzeniem czy lekceważeniem zagrożenia.

Wśród **wydarzeń powodujących urazy** najwięcej osób zostało poszkodowanych wskutek zderzeń/uderzeń w nieruchomy obiekt – 26,2% oraz uderzeń przez obiekt w ruchu – 22,1%, a także w wyniku kontaktu z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym – 15,9% ogółu wydarzeń.

Pod względem rodzaju urazu, jakiego doznali poszkodowani w chwili wypadku dominowały:

- rany i powierzchowne urazy (45,1%),
- przemieszczenia, zwichnięcia, skręcenia i naderwania (27,6%),
- złamania kości (14,7%).

W wyniku wszystkich wypadków, do jakich doszło w 2014 r., na **zwolnieniach lekarskich** trwających od 1 do 3 dni przebywało 1,4% poszkodowanych. Zwolnienia lekarskie na okres od 4 do 20 dni wydano dla 35,2% poszkodowanych. Najwięcej osób przebywało na zwolnieniu przez okres od 21 dni do 6 miesięcy (47,7%).

Przestrzenne rozmieszczenie poszkodowanych w wypadkach przy pracy wskazuje na to, że najwięcej osób poszkodowanych odnotowano we Wrocławiu (2873, tj. 30,8%), a następnie w powiecie wrocławskim (6,0%), lubińskim (5,5%) oraz świdnickim (5,2%), natomiast najmniej – w powiecie lwóweckim (0,5%).

Najwyższą wartość **wskaźnika liczby dni niezdolności do pracy na 1 poszkodowanego** zanotowano w powiatach: lwóweckim (44,0), jeleniogórkim (43,8) i kamiennogórkim (43,6). Natomiast w powiecie górowskim i złotoryjskim liczba dni niezdolności do pracy na 1 poszkodowanego była znacznie niższa od średniej wojewódzkiej (wynoszącej 36,1) – odpowiednio 27,2 i 29,0.

Ze względu na umiejscowienie urazu, w 2014 r. dominowały urazy kończyn górnych (41,1%) oraz urazy kończyn dolnych (33,2%) i głowy (9,7%).

Biorąc pod uwagę rodzaj umowy o pracę, najczęściej (5,6 tys., tj. 59,4%) wypadków przydarzyło się pracownikom zatrudnionym na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Natomiast najmniej wypadków zanotowano wśród samozatrudnionych (0,1%).

Na podstawie informacji z KRUS można wnioskować, że w 2014 r. poprawiło się bezpieczeństwo pracy w rolnictwie indywidualnym. Świadczyć o tym może spadek liczby wypadków przy pracy z 561 w 2013 r. do 504 w 2014 r.

W 2014 r. odnotowano 204 przypadki zachorowań na **choroby zawodowe** i było to o 10,1% mniej niż w 2013 r. Pracownicy najczęściej niedomagali z powodu chorób zakaźnych lub pasożytniczych lub ich następstw (21,6%) i pylicy płuc (17,2%).

Badanie warunków pracy dostarcza także informacji na temat **świadczeń wypłacanych z tytułu pracy w warunkach uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia oraz z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych**. Świadczenia te przysługują pracownikom, którzy na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznali uszczerbku na zdrowiu, a także członkom rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby.

W 2014 r. liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia uległa największemu wzrostowi w przypadku korzystających ze skróconego czasu pracy (o 12,3%) i napojów (o 7,2%), natomiast zmniejszyła się liczba osób korzystających z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (o 21,9%), z dodatkowych urlopów (o 3,3%) oraz z posiłków profilaktycznych (o 1,2%).

W 2014 r. z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłacono 3,0 tys. odszkodowań, w tym z tytułu wypadków przy pracy 2,9 tys. odszkodowań. Średni koszt jednego świadczenia wyniósł 6,3 tys. zł (najwięcej w kraju); najwyższy był w handlu, naprawie pojazdów samochodowych – 23,2 tys. zł.

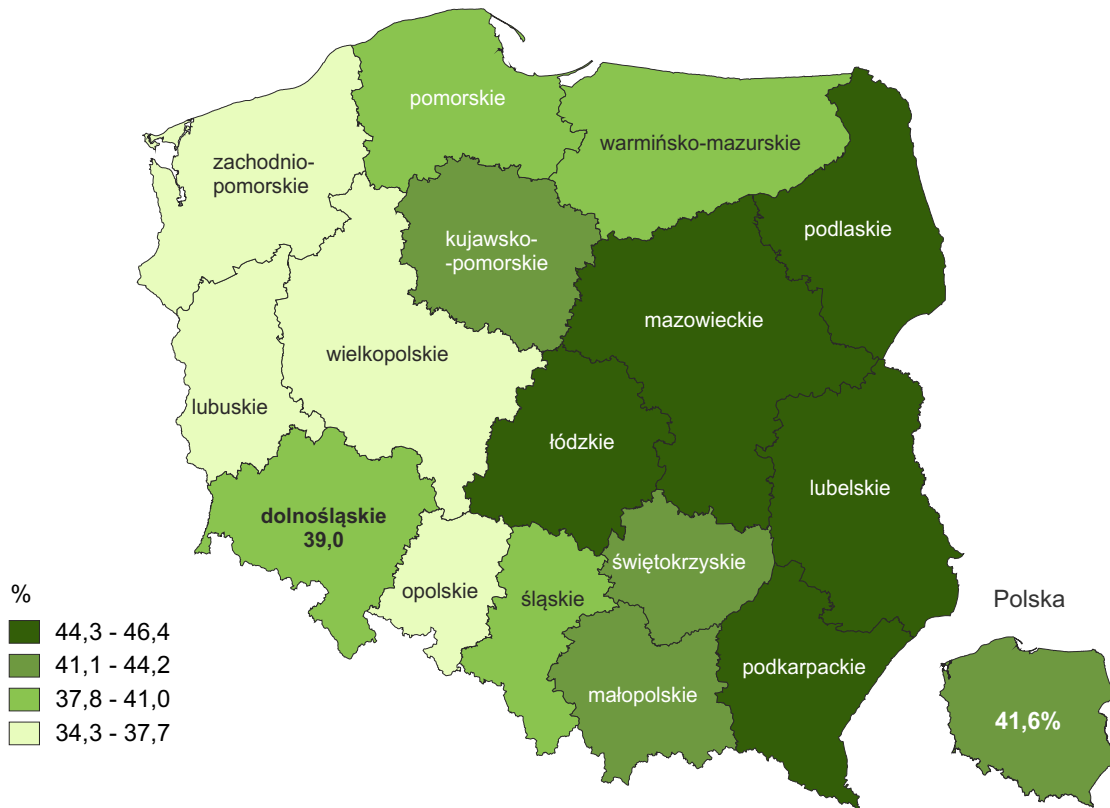
Pracujący^a w gospodarce narodowej na 1000 ludności w 2014 r. Stan w dniu 31 XII

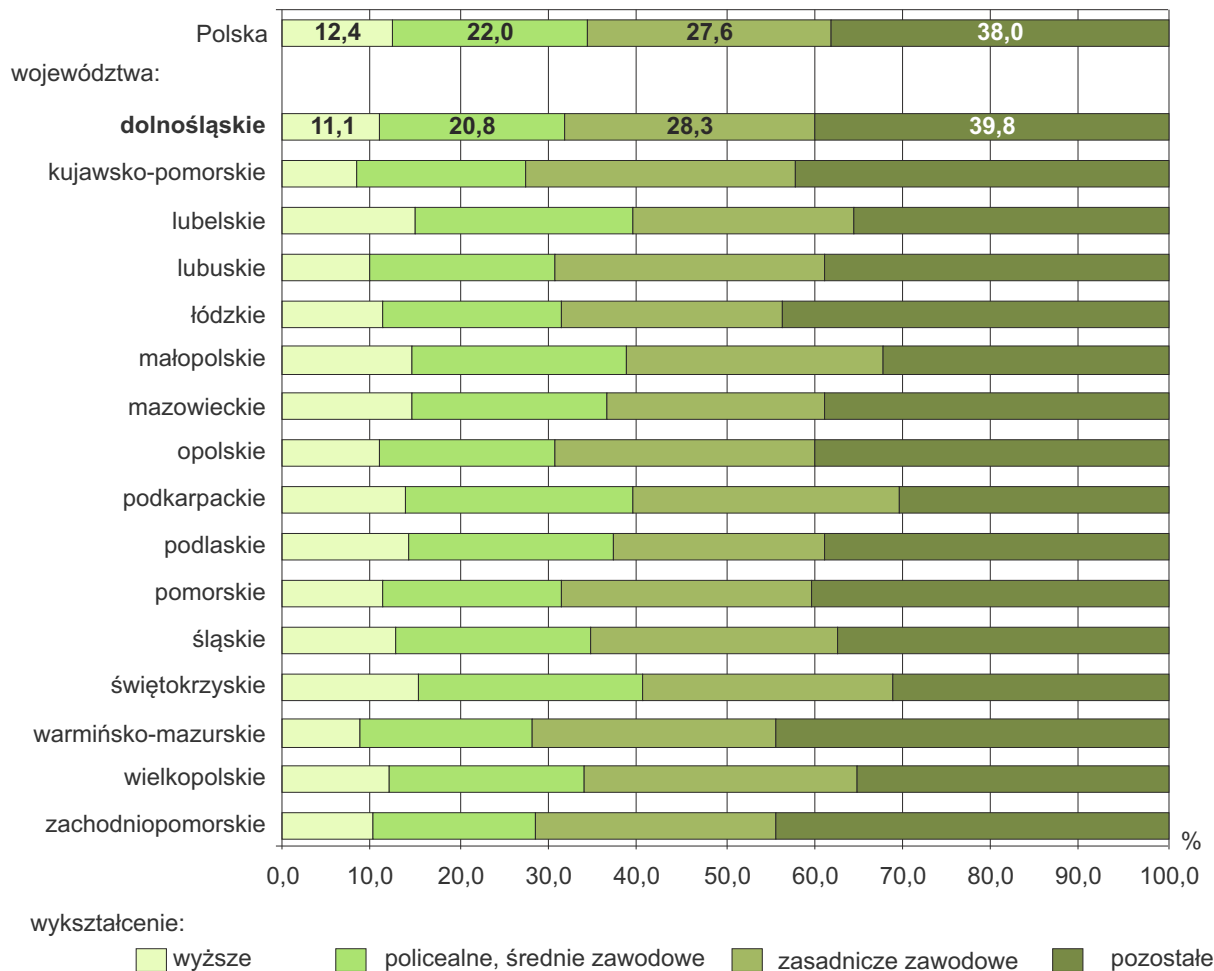
^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

**Udział zarejestrowanych bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 1 rok
w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2014 r.**

Stan w dniu 31 XII

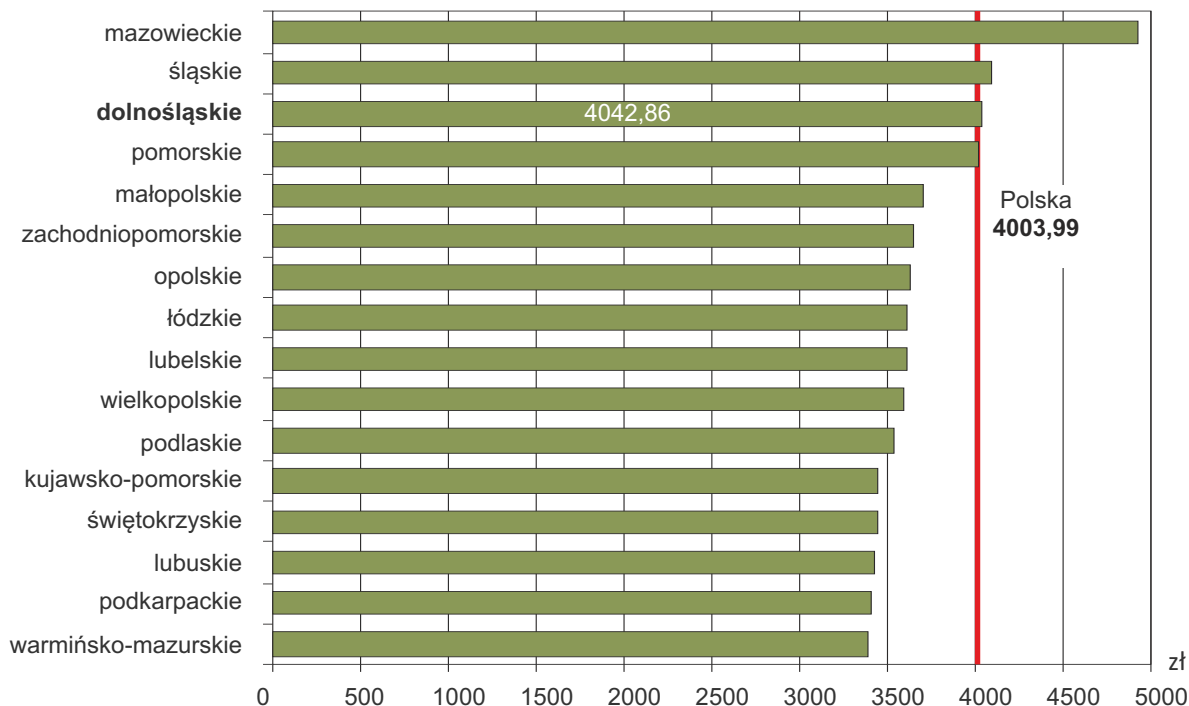

Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według poziomu wykształcenia w 2014 r. Stan w dniu 31 XII

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2014 r.

województwa:

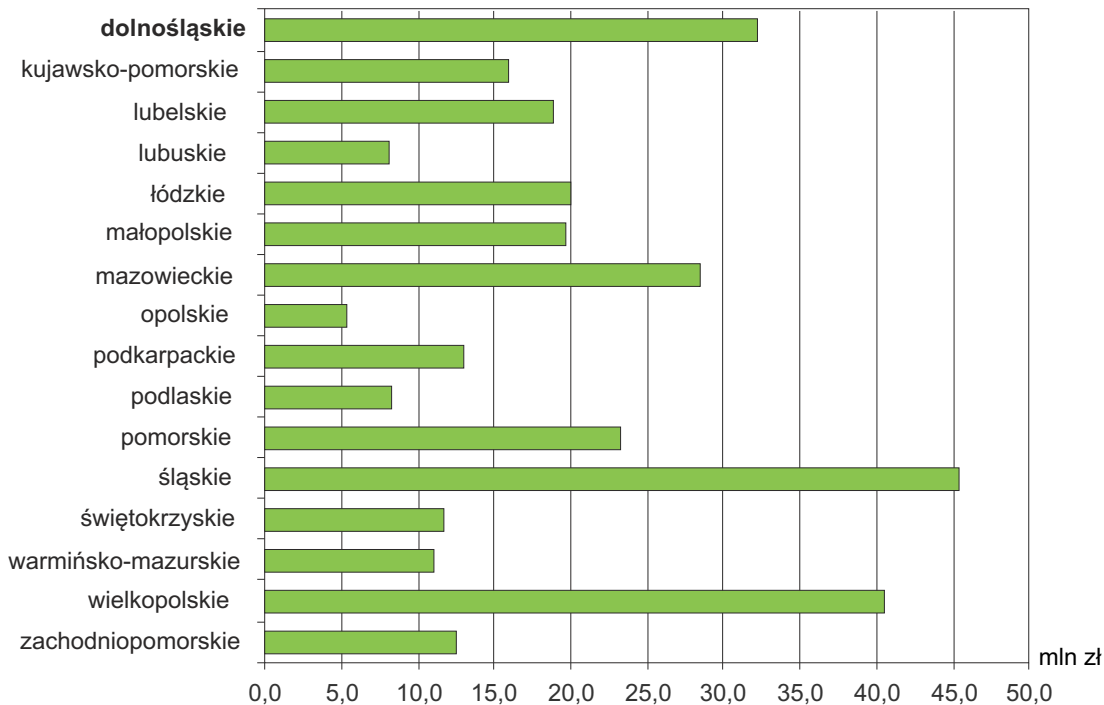
^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez wynagrodzeń zatrudnionych za granicą.

Poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących w 2014 r. (wskaźnik wypadkowości)

Koszty jednorazowych odszkodowań wypadkowych^a w 2014 r.

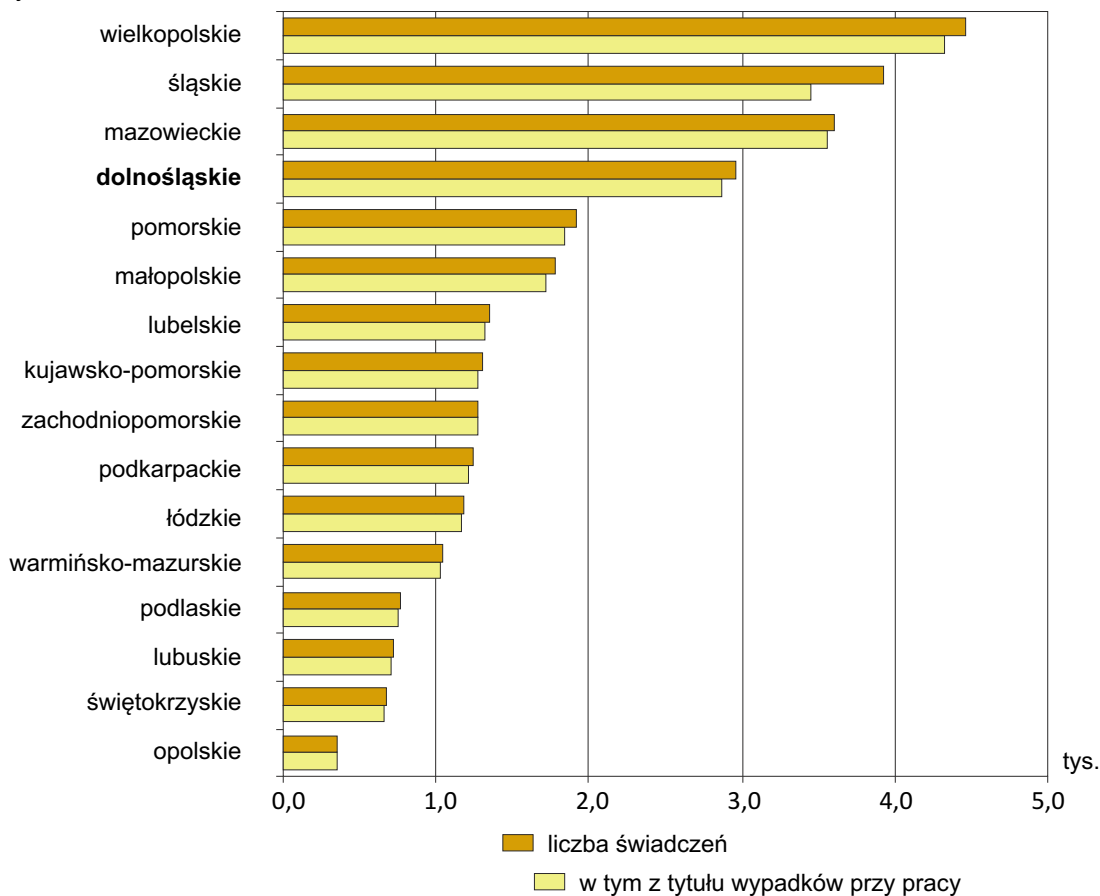
województwa:

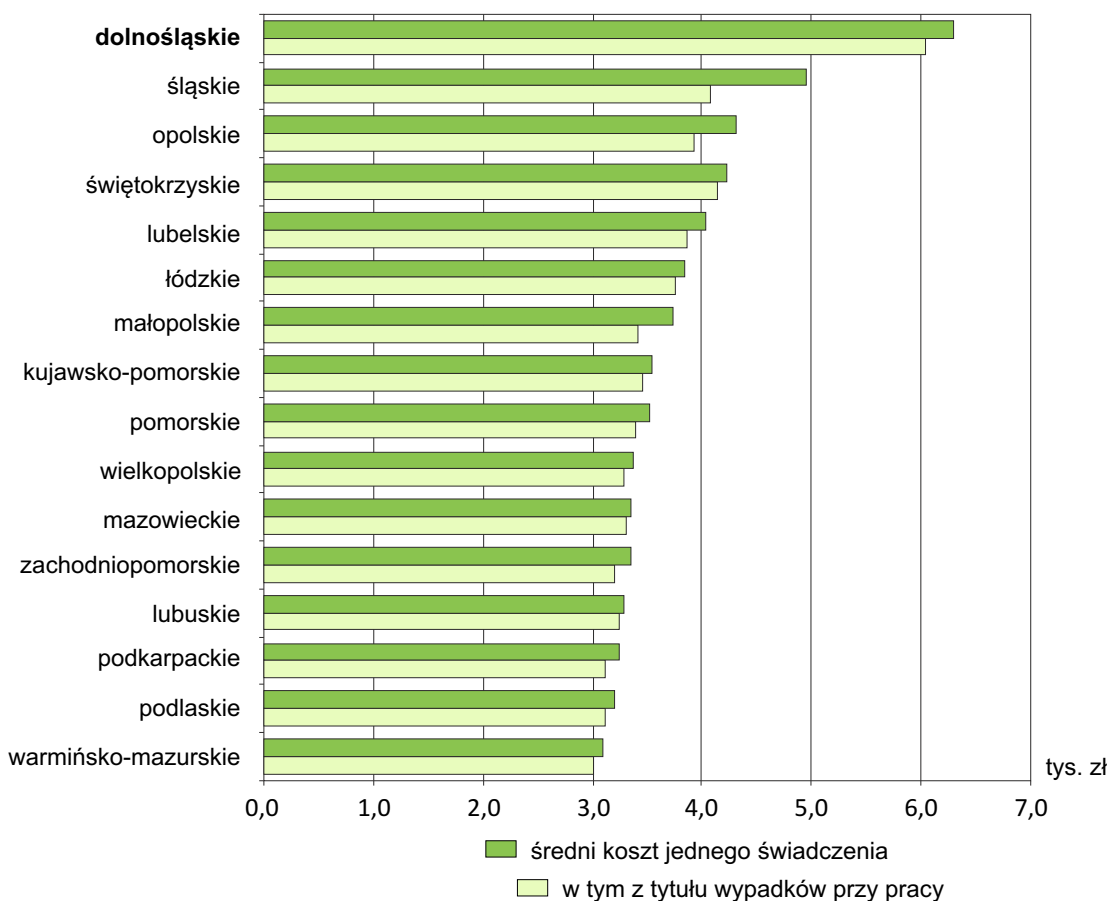
a Bez kwot jednorazowych odszkodowań realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych^a w 2014 r.

województwa:

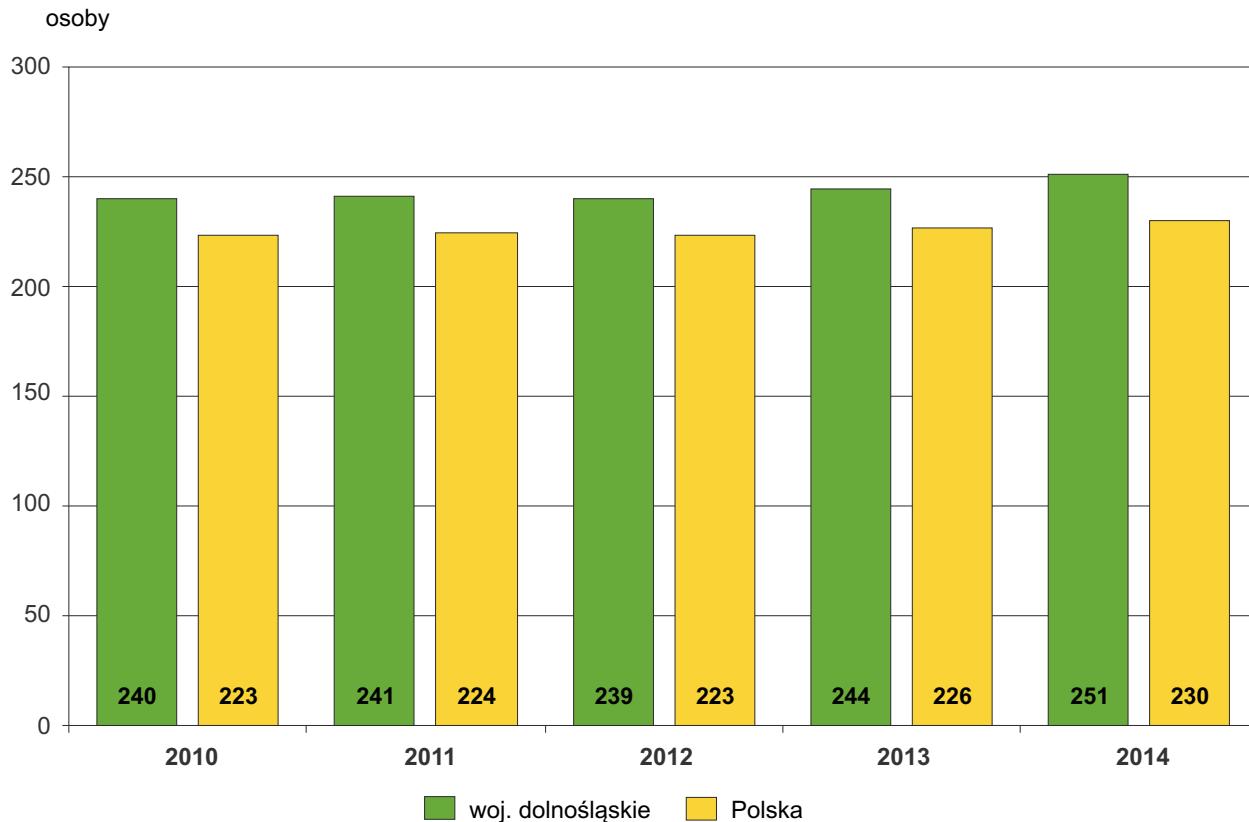

województwa:

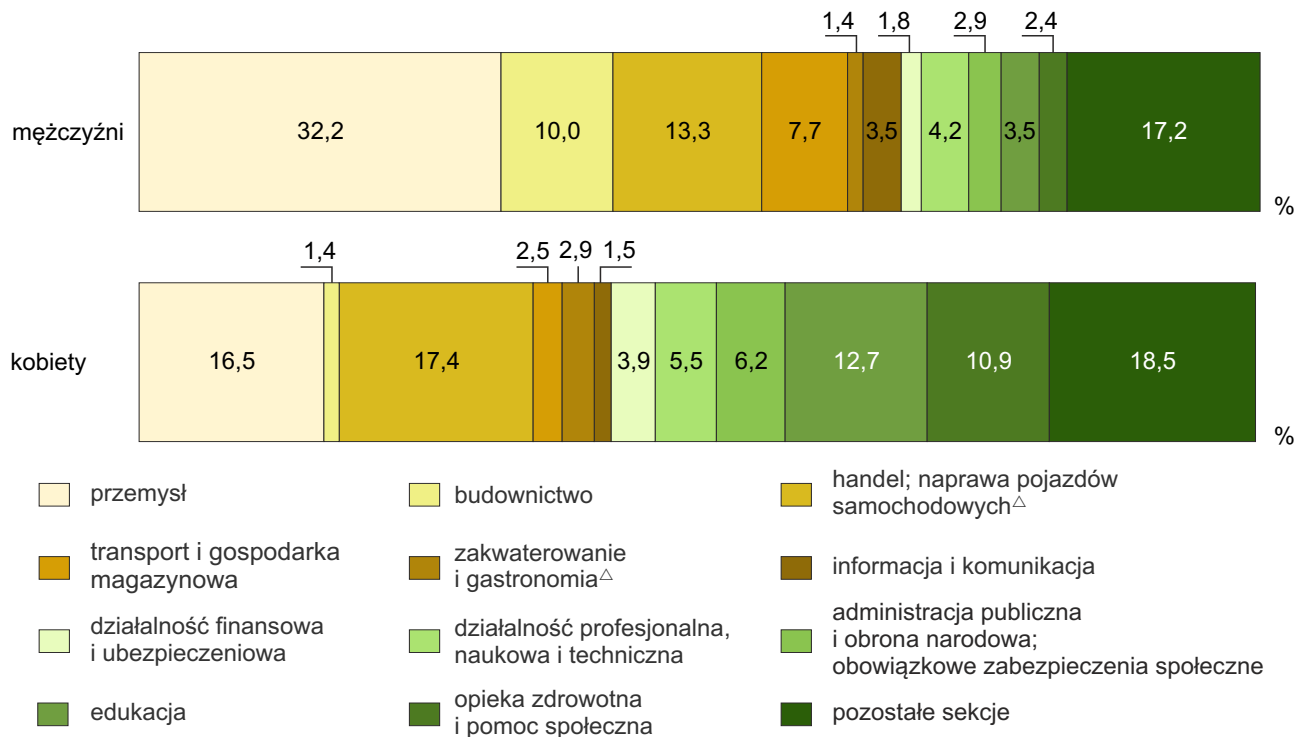
^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Pracujący na 1000 ludności^a Stan w dniu 31 XII

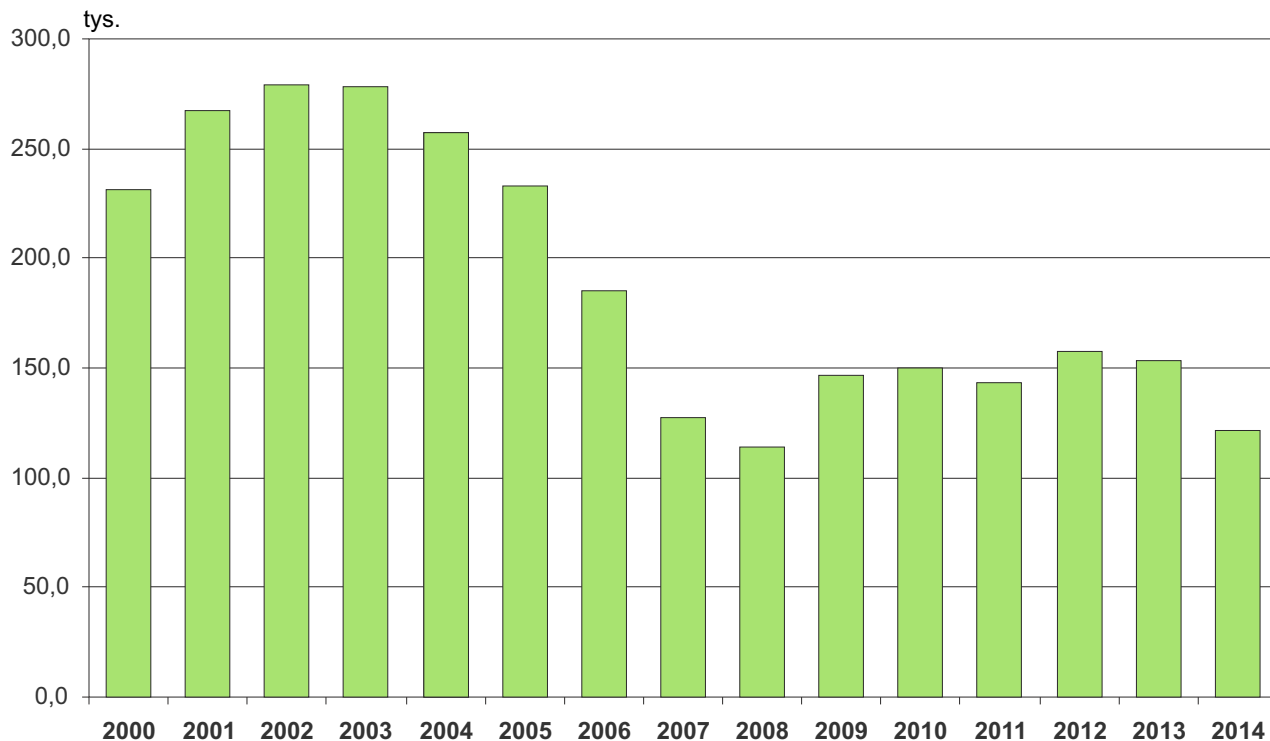
^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Struktura pracujących w gospodarce narodowej według płci i wybranych sekcji w 2014 r. Stan w dniu 31 XII

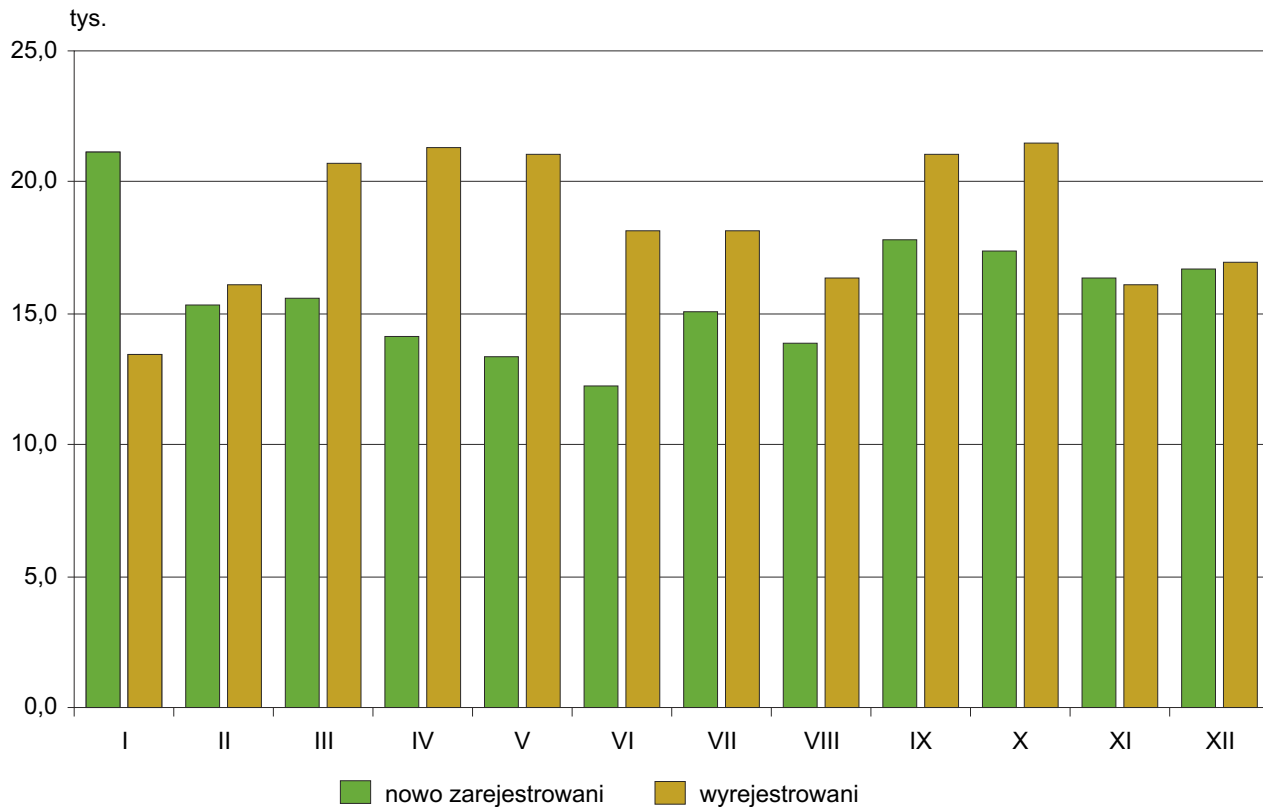

Zarejestrowani bezrobotni

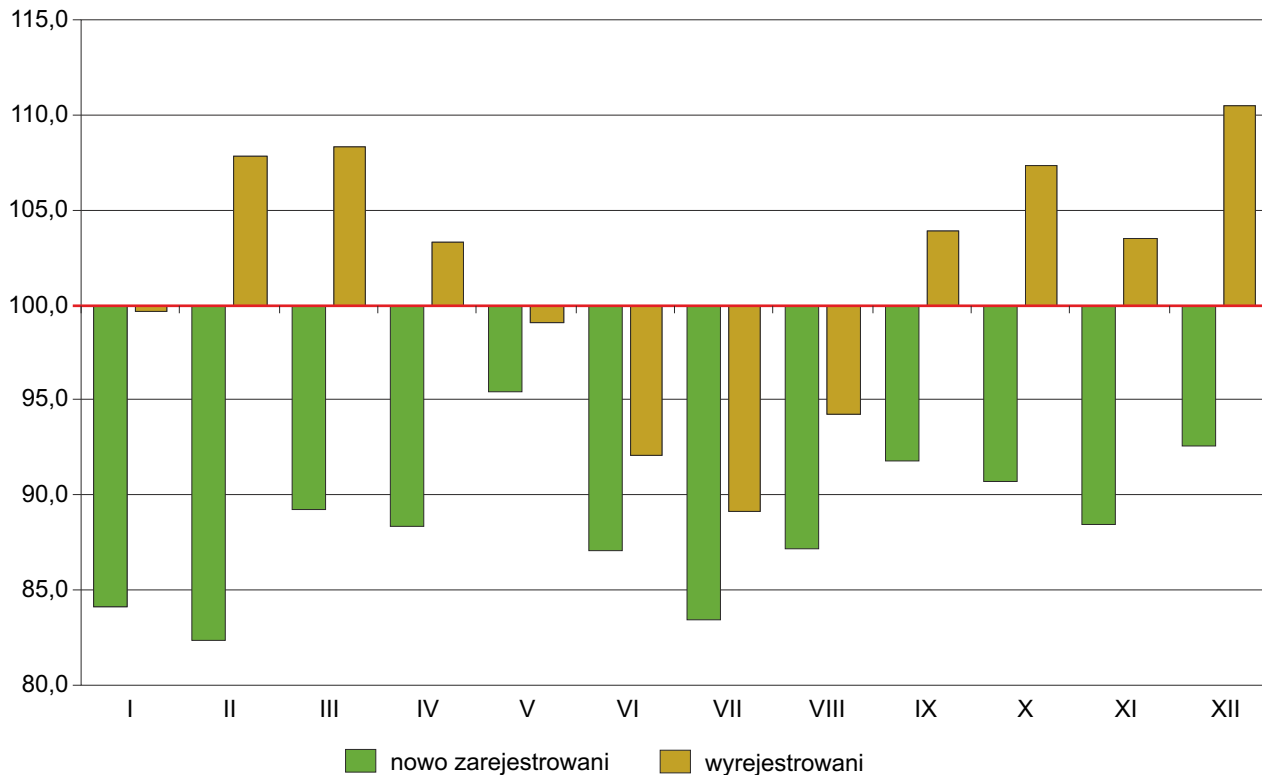
Stan w dniu 31 XII

Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani w 2014 r.

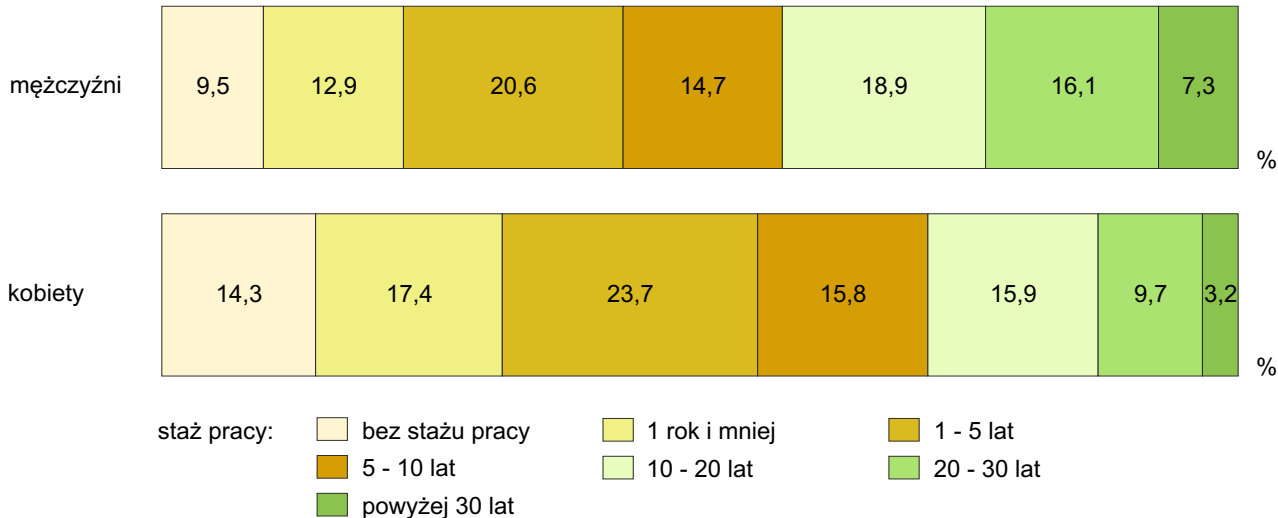

Dynamika liczby bezrobotnych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych w 2014 r. (analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

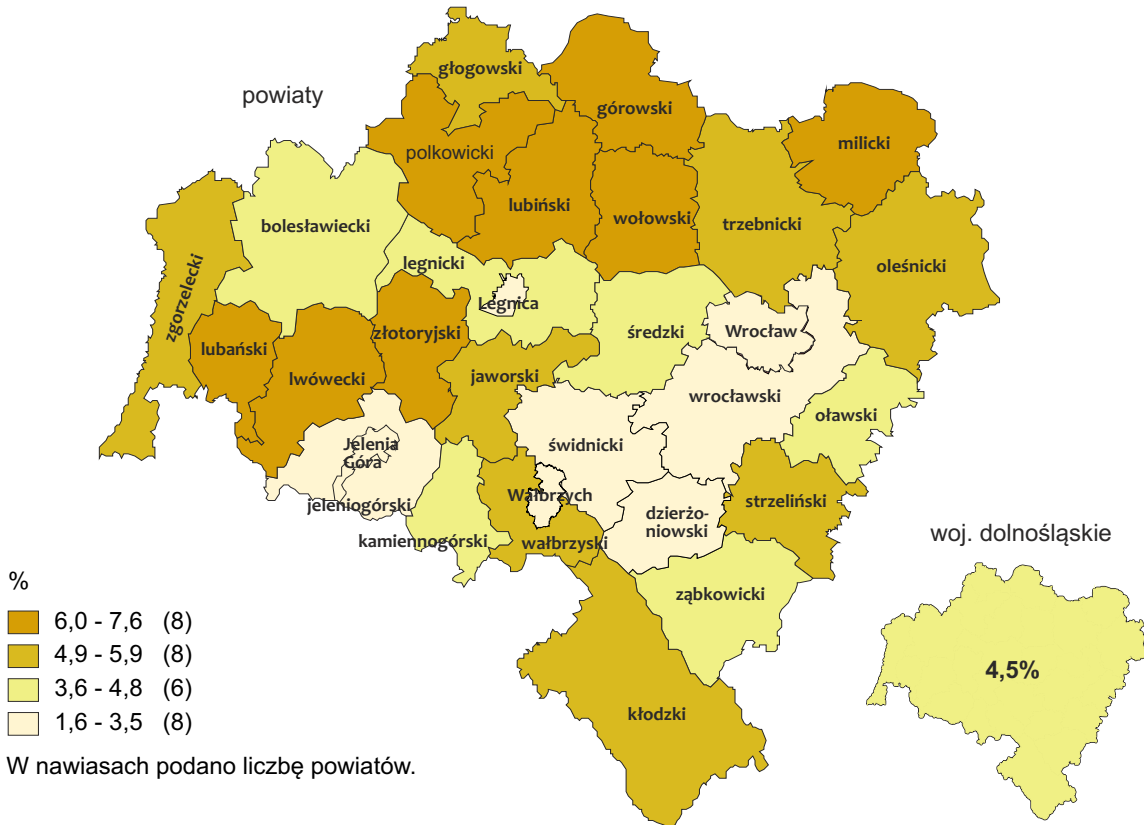
Struktura bezrobotnych według stażu pracy i płci w 2014 r.

Stan w dniu 31 XII

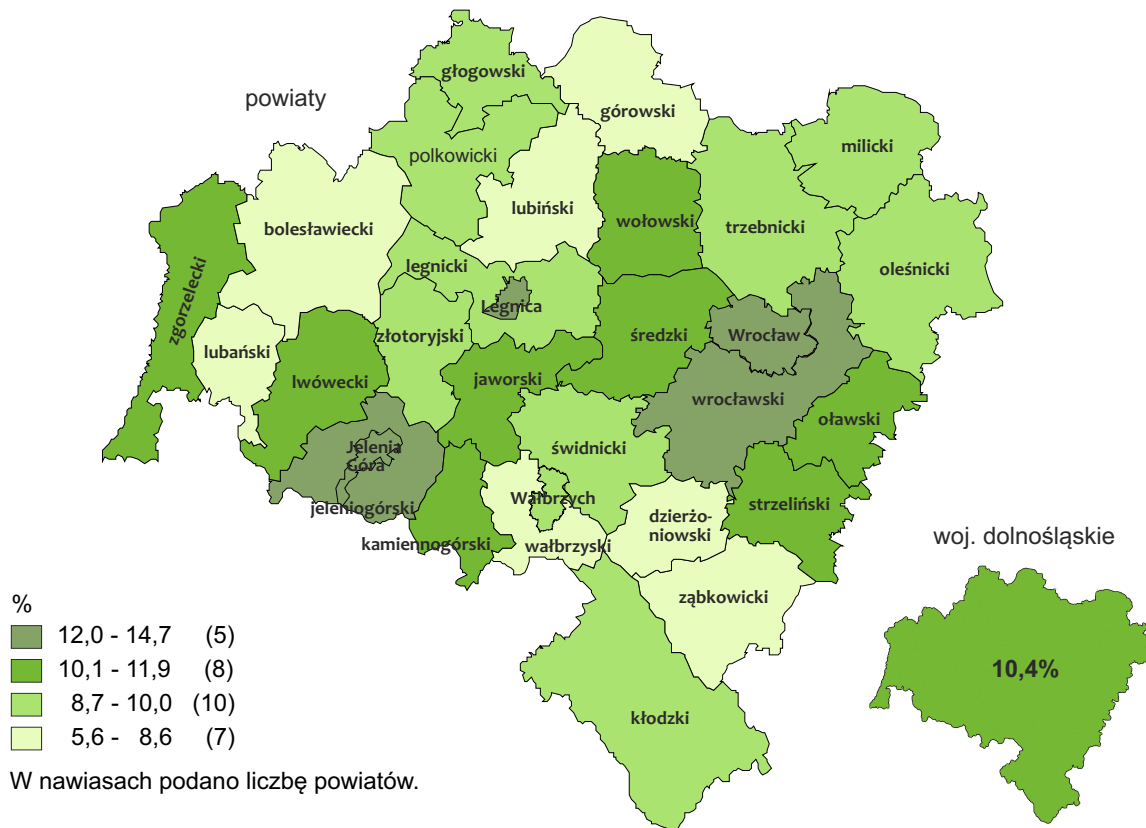

Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 r.

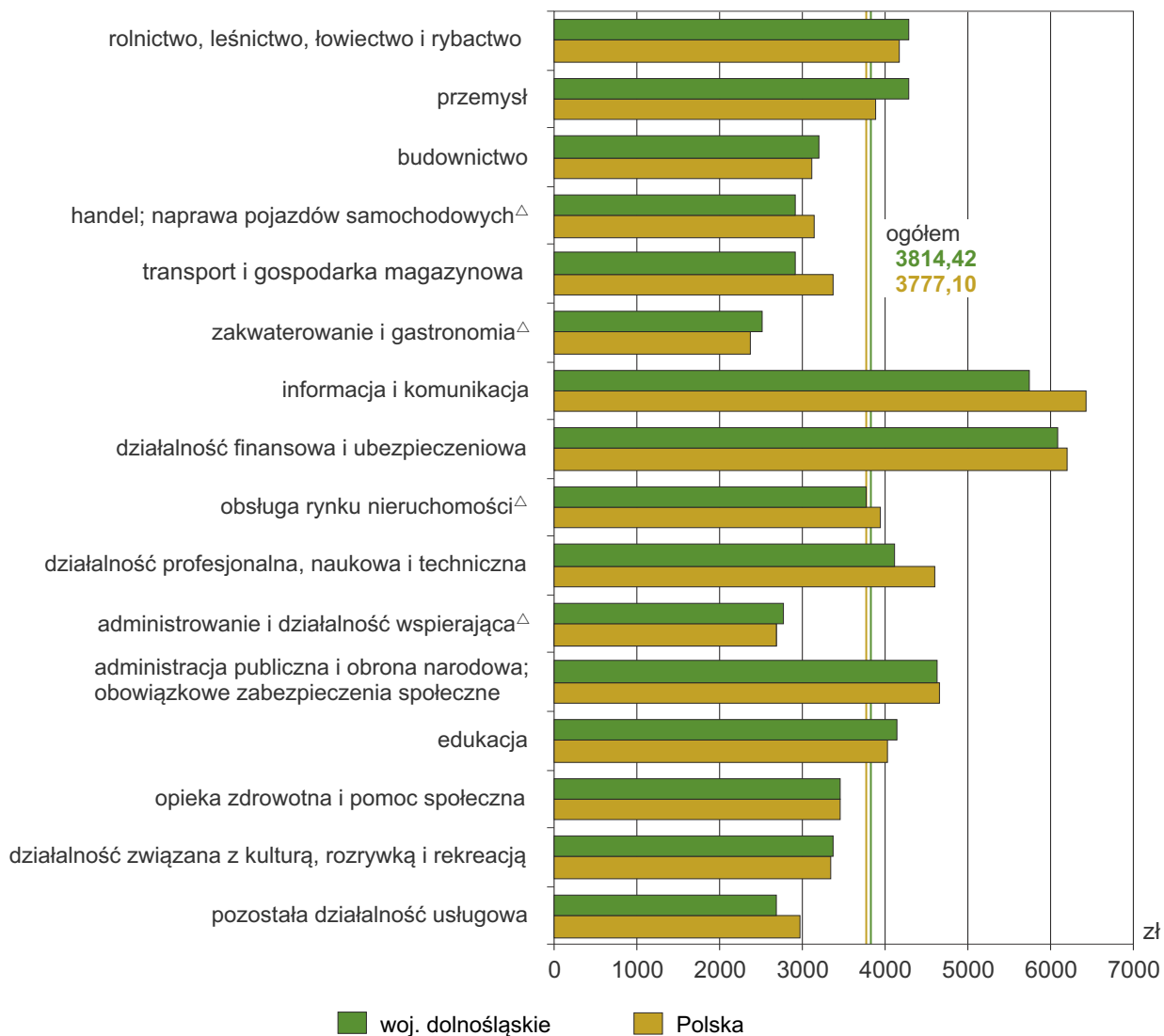
Stan w dniu 31 XII

Udział bezrobotnych w wieku 55-64 lata pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 r.
Stan w dniu 31 XII

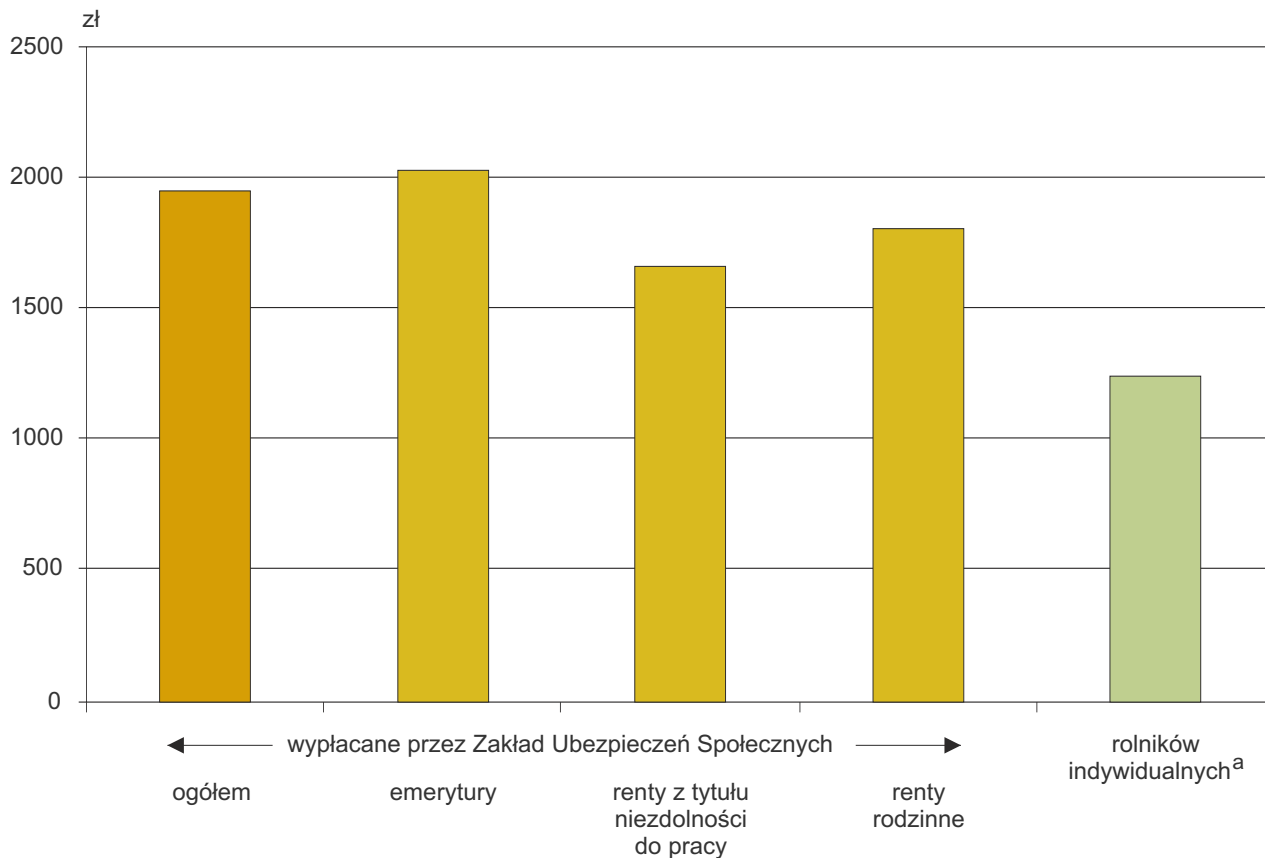

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w gospodarce narodowej według sekcji PKD w 2014 r.

^a Bez wynagrodzeń zatrudnionych za granicą

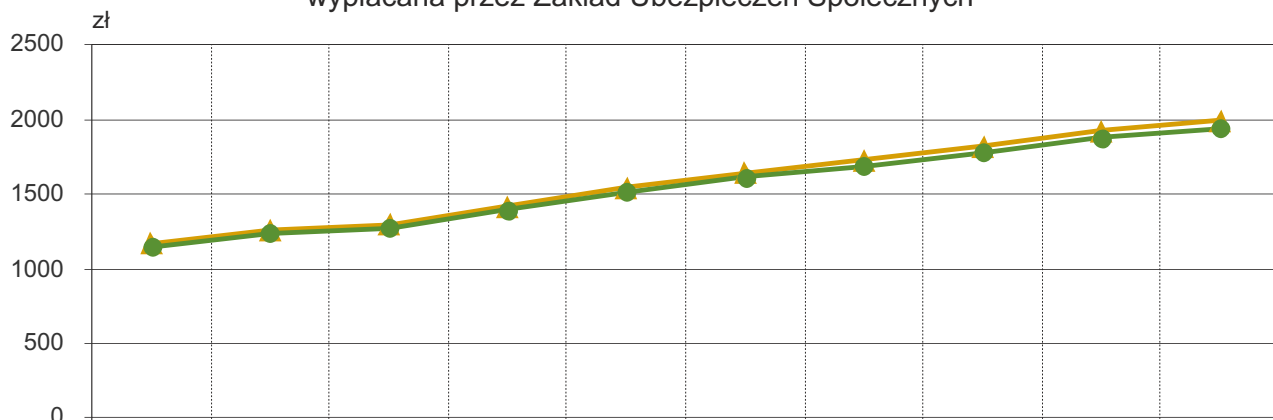
Przeciętne miesięczne emerytury i renty brutto w 2014 r.

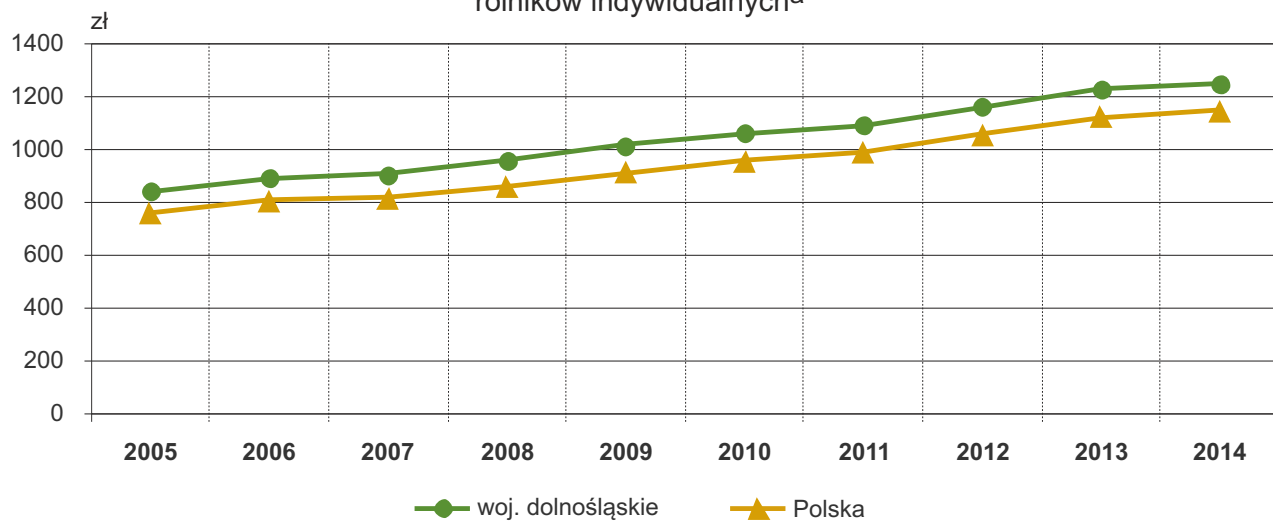
^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego.

Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto

wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych

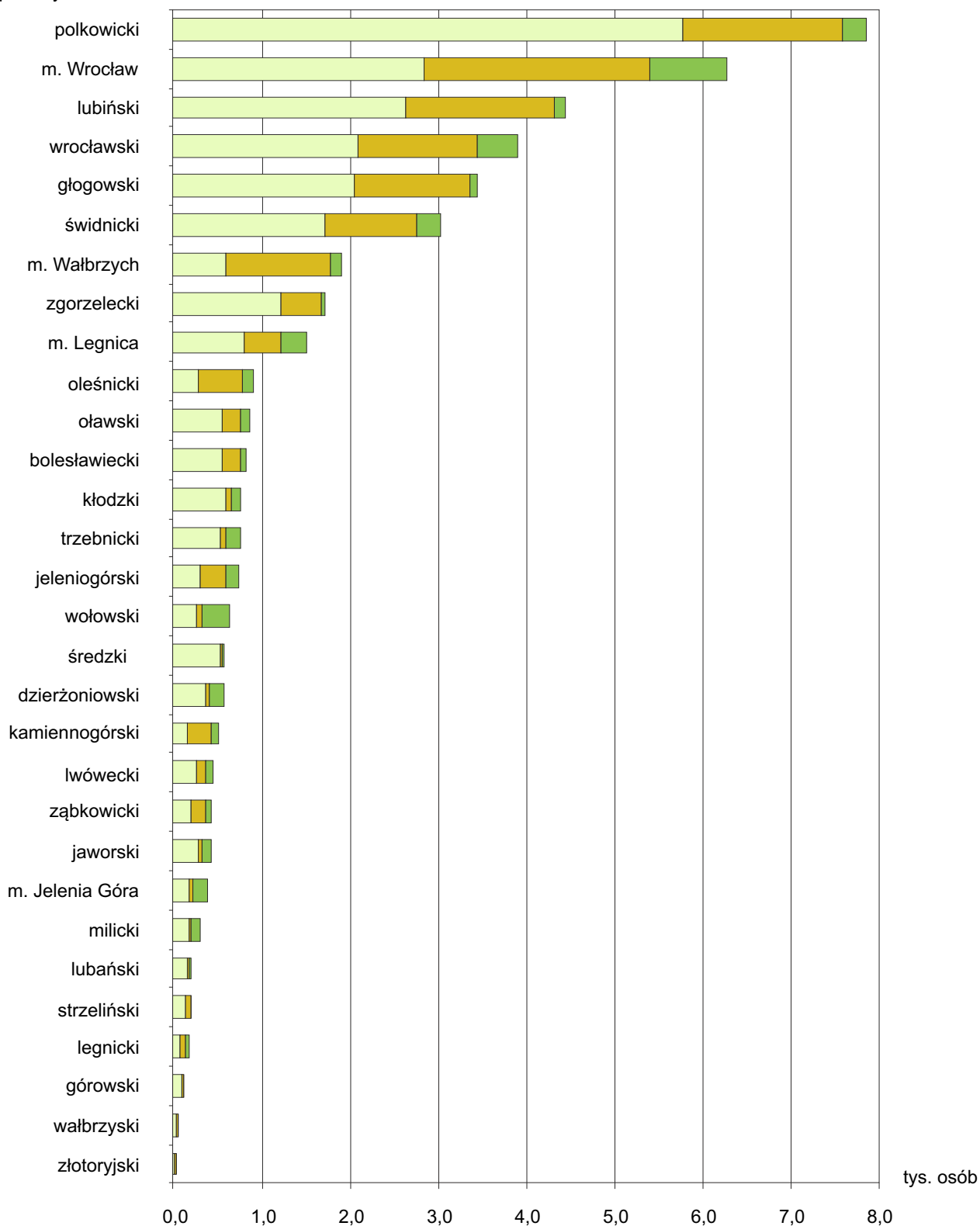
rolników indywidualnych^a

^a łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego.

Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia według grup zagrożeń w 2014 r. Stan w dniu 31 XII

powiaty:

zagrożenia związane:

- ze środowiskiem pracy
- z uciążliwością pracy
- z czynnikami mechanicznymi

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy.